

WIELKOPOLSKI PROGRAM WSPIERANIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI NA LATA 2026-2030

Regionalny Ośrodek
Polityki Społecznej
w Poznaniu

WIELKOPOLSKA

JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Koordinacja prac nad Programem:

Grzegorz Grygiel
Krzysztof Jedynak

Zespół redakcyjny:

Marta Rumińska-Żerebiło
Agnieszka Szczepanik
Karolina Czub
Sylwia Szpyrka
Marta Zaręba-Kosicka

Zespół wspierający:

Beata Ignaczak
Martyna Modrzyńska

Współpraca i konsultacje:

Przedstawiciele Samorządu Województwa Wielkopolskiego
Przedstawiciele wielkopolskich publicznych i społecznych instytucji realizujących zadania w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji
Hubert Tubacki – antropolog, Instytut Antropologii i Etnologii UAM, Centrum Badań nad Wyzwaniami Ekologicznymi i Energetycznymi, Centrum Badań Migracyjnych

Spis treści

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW	3
PODSTAWY DO OPRACOWANIA WIELKOPOLSKIEGO PROGRAMU WSPIERANIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI 2026-2030	3
ISTOTNE TRENDY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI.....	6
DIAGNOZA W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI.....	10
DANE STATYSTYCZNE	10
ZASOBY	16
POTRZEBY	21
ANALIZA SWOT	29
CELE I PRIORYTETY PROGRAMU	34
PRIORYTETY	34
WIZJA.....	36
MISJA.....	37
PRIORYTETY PROGRAMU.....	38
PRIORYTET I: WSPARCIE OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI W PROWADZENIU ŻYCIA CODZIENNEGO I ZAWODOWEGO W WIELKOPOLSCE	38
PRIORYTET II: WSPARCIE I ROZWÓJ KOMPETENCJI MIĘDZYKULTUROWYCH KADRY POSZCZEGÓLNYCH SEKTORÓW.....	42
PRIORYTET III: WSPARCIE SPOŁECZEŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO W MIĘDZYKULTUROWYM PROCESIE INTEGRACJI.....	45
PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE	47
REALIZOWANE PROJEKTY	47
COMMUNITY SPONSORSHIP (PATRONAT SPOŁECZNY).....	49
SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU.....	50
MIEJSCE PROGRAMU W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	50
KOORDYNACJA WDRAŻANIA PROGRAMU	50
SYSTEM FINANSOWANIA PROGRAMU	51
SYSTEM MONITOROWANIA PROGRAMU.....	55
ANEKS	57
OPIS KLUCZOWYCH INSTYTUCJI SYSTEMU WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI	57
SŁOWNICZEK.....	61
ŹRÓDŁA OPISÓW I DEFINICJI	65

WYKAZ UŻYWANYCH SKRÓTÓW

CIC	Centrum Integracji Cudzoziemców
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CUS	Centrum Usług Społecznych
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
FAMI	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji
FEW 2021 +	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MRPIPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
NGO	Organizacja pozarządowa (Non-Governmental Organization)
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
SG	Straż Graniczna
SWW	Samorząd Województwa Wielkopolskiego
TCN	Obywatele krajów trzecich (Third country national)
UdSC	Urząd do Spraw Cudzoziemców
UMWW	Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
US	Urząd Skarbowy
WOA	Wielkopolski Ośrodek Adopcyjny
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
WUW	Wielkopolski Urząd Wojewódzki
WWM	Wsparcie Wielkopolskich Migrantów
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

PODSTAWY DO OPRACOWANIA WIELKOPOLSKIEGO PROGRAMU WSPIERANIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI 2026-2030

Samorząd Województwa Wielkopolskiego (SWW) kierując się zapisami Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030, w szczególności jej celu 2. Rozwój Społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu w oparciu o trzy cele operacyjne:

1. OP 2.1 Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie;
2. OP 2.2 Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu;
3. OP 2.3 Rozwój kapitału społecznego i kulturowego;

przyjął jako istotne dla interesu województwa objęcie działaniami z zakresu polityki społecznej realizowanej w regionie, zamieszkujące go osoby z doświadczeniem migracji. Program wspierania ww. osób odwołuje się do założeń Wielkopolskiej Strategii Polityki Społecznej, będącej całościowym sposobem organizacji wsparcia i usług realizowanych przez instytucje publiczne i niepubliczne. W niniejszym Programie zaproponowano działania, które podjęte zostaną przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego we współpracy z partnerami, reprezentującymi różne sektory, a mające na celu wsparcie zarówno osób z doświadczeniem migracji, jak i społeczeństwa przyjmującego.

Do najważniejszych instytucji wspierających ww. grupy możemy zaliczyć przede wszystkim instytucje publiczne, jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe. Jednym z istotnych ogniw systemu wsparcia jest Samorząd Województwa Wielkopolskiego, w imieniu którego zadania wykonuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

ROPS jest odpowiedzialny za planowanie i realizację szeregu działań, które służą poprawie jakości życia oraz wsparciu osób z doświadczeniem migracji w województwie wielkopolskim, takich jak:

- Wspieranie samorządów lokalnych w organizacji, koordynacji i realizacji zadań na rzecz wsparcia osób z doświadczeniem migracji, m.in. przez wsparcie merytoryczne, szkoleniowe, doradcze, finansowe np. w postaci udzielania dotacji celowych;
- Wspieranie (finansowe i merytoryczne) organizacji pozarządowych działających w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji, m.in. przez udzielanie dotacji, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń, w tym organizacji forów tematycznych, grup roboczych, platform wielostronnych;
- Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji, m.in. ich sieciowanie, tworzenie grup roboczych, szkolenia;
- Realizacja działań związanych z podnoszeniem świadomości i budowaniem pozytywnych postaw Wielkopolan w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji np. organizacja kampanii społecznych.

Rysunek 1. System wsparcia osób z doświadczeniem migracji (grafika w przygotowaniu)

STANOWIENIE PRAWA I KSZTAŁTOWANIE POLITYKI WOBEC OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI Instytucje centralne: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) i administracja rządowa w terenie, np. Urzędy Wojewódzkie zajmujące się legalizacją pobytu cudzoziemców Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS)
KOORDYNOWANIE REGIONALNEJ POLITYKI WSPARCIA WOBEC OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI UKIERUNKOWANEJ NA INTEGRACJĘ I AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNĄ Samorząd Województwa Wielkopolskiego / Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – programowanie polityki SWW, wspieranie samorządów lokalnych w organizacji i koordynowaniu usług, wypracowywanie nowych modeli i rozwiązań, wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji zadań, prowadzenie Centrów Integracji Cudzoziemców w Wielkopolsce (Poznań, Piła, Konin, Kalisz, Leszno, Ostrów Wielkopolski)
SAMORZĄDY LOKALNE, KTÓRE ODPOWIADAJĄ ZA PLANOWANIE, ORGANIZACJĘ I KOORDYNACJĘ USŁUG WSPARCIA DLA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI W ICH BEZPOŚREDNIM OTOCZENIU POWIATY – w obszarze np. edukacji (szkoły), pracy (PUP), wsparcia społecznego (PCPR)
GMINY – w obszarze np. edukacji (szkoły), wsparcia społecznego (OPS, CUS)
REALIZACJA USŁUG DLA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI Organizacje pozarządowe i inni realizatorzy usług – realizują usługi wsparcia dla osób z doświadczeniem migracji w różnych obszarach, np. profilaktyki, terapii i wsparcia psychologicznego, doradztwa prawnego i zawodowego, edukacji, aktywizacji

ISTOTNE TRENDY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI

Województwo wielkopolskie jest wspólnotą terytorialną 3,5 mln Wielkopolan. Mieszkańcy tworzą również wspólnotę samorządową złożoną z 226 gmin, 31 powiatów i 4 miast na prawach powiatu. Działania Samorządu Województwa Wielkopolskiego prowadzone w ramach regionalnego systemu polityki społecznej projektowane są z uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań oraz możliwości odpowiedzi na wyzwania społeczne, pojawiające się na trzech poziomach:

1. **życia codziennego** mieszkańców regionu i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego;
2. **działania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej** oraz podmiotów reprezentujących trzeci system¹;
3. **całościowego funkcjonowania systemu wsparcia.**

Na potrzeby niniejszego dokumentu „osoby z doświadczeniem migracji” rozumiane są jako: migranci i migrantki, osoby w procedurze uchodźczej, osoby ze statusem uchodźcy, osoby z ochroną tymczasową, cudzoziemcy z innym lub nieuregulowanym statusem pobytowym w Polsce, repatrianci. Jednocześnie określenie to odnosi się do obywateli i obywaterek Polski powracających z emigracji do kraju, zmagających się z problemami związanymi z ponowną adaptacją do polskich realiów społeczno-gospodarczych i kulturowych.

W niniejszym dokumencie termin „integracja” został zdefiniowany zgodnie z ujęciem Międzynarodowej Organizacji do spraw Migracji (IOM) i oznacza „dwustronny proces wzajemnej adaptacji między migrantami a społeczeństwami, w których żyją, w ramach którego migranci są włączani w społeczne, gospodarcze, kulturalne i polityczne życie społeczności przyjmującej. Pociąga to za sobą zestaw wzajemnych obowiązków migrantów i społeczności oraz obejmuje inne powiązane aspekty, takie jak włączenie społeczne i spójność społeczną”².

Ogólne ramy polityki imigracyjnej tworzone są na poziomie administracji rządowej. Równocześnie faktem jest, że to wspólnoty samorządowe znajdują się najbliżej realnych wyzwań, jakie niesie ze sobą wzrost imigracji do Polski³. Zgodnie z dokumentem „Odzyskać kontrolę. Zapewnić

¹ Trzeci system jest terminem znaczeniowo szerszym aniżeli trzeci sektor. Termin „trzeci system” zawiera w sobie szerokie rozumienie całego niepublicznego sektora non-profit jako działalności różnorodnych podmiotów – od tradycyjnych organizacji pozarządowych (stowarzyszeń i fundacji), poprzez podmioty starej gospodarki społecznej (spółdzielnie i towarzystwa wzajemnościowe) do podmiotów nowej gospodarki społecznej (przedsiębiorstwa społeczne). M. Grewiński, „Znaczenie podmiotów trzeciego systemu w działalności pomocy społecznej”, [w:] M. Bąkiewicz, M. Grewiński (red.), „System lokalnej pomocy społecznej. Wybrane aspekty instytucjonalne i praktyczne”, Warszawa 2010.

² „The two-way process of mutual adaptation between migrants and the societies in which they live, whereby migrants are incorporated into the social, economic, cultural and political life of the receiving community. It entails a set of joint responsibilities for migrants and communities, and incorporates other related notions such as social inclusion and social cohesion” – Glossary on Migration. International Migration Law, International Organization for Migration (IOM) No. 34, A. Sironi, C. Bauloz, M. Emmanuel (red.), Genewa 2019, s. 106, <https://publications.iom.int/books/international-migration-law-ndeg34-glossary-migration>, dostęp 31 kwietnia 2024 r., tłum. własne.

³ A. Narożniak, M. Princ, Integracja cudzoziemców jako przedmiot regulacji prawnej – wyzwania samorządowe, w: Zeszyty Pracownicze 24.1/2024, s. 215.

bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025-2030” Polska prowadzi dwukierunkową, aktywną politykę integracyjną, której celem jest unikanie konfliktów, które mogłyby negatywnie wpłynąć na poziom spójności społecznej⁴.

ZMIENIAJĄCY SIĘ CHARAKTER MIGRACJI W POLSCE

Polska na przestrzeni znacznej części swojej historii po II wojnie światowej, była krajem emigracyjnym, którego obywatele wyjeżdżali m.in. do krajów skandynawskich, USA, Niemiec, Wielkiej Brytanii. Dopiero ostatnie dziesięciolecie to okres nasilonej imigracji do Polski, co znajduje potwierdzenie w systematycznie rosnących statystykach Urzędów Wojewódzkich, Urzędów Pracy, GUS-u oraz Straży Granicznej. Zjawisko to zaczyna być dostrzegalne również przez większość obywateli i obywaterek kraju. Dynamiczny wzrost migracji do Polski zaczął się w 2014 r., a jego główną przyczyną był wybuch konfliktu we wschodniej Ukrainie, a później wybuch pełnoskalowej wojny w tym kraju w lutym 2022 r. Napływ pracowników i studentów z krajów latynoamerykańskich, azjatyckich i afrykańskich, będący odpowiedzią na dynamiczny rozwój polskiej gospodarki, narastające niedobory kadrowe oraz rosnące zainteresowanie uczelni wyższych pozyskiwaniem cudzoziemców w związku z niżem demograficznym, wpływa na zmianę sytuacji migracyjnej w całej Polsce, w tym również Wielkopolsce. Jednocześnie obserwowane jest ograniczenie dynamiki procesów emigracyjnych Polaków, w efekcie przyniosło to przekształcenie Polski z kraju o charakterze typowo emigracyjnym w państwo emigracyjno-imigracyjne, z rosnącym napływem cudzoziemców. Spowodowało to dodatkowe wyzwania społeczne i kulturowe, z którymi do tej pory nie mieliśmy do czynienia⁵.

ZNACZENIE WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ W INTEGRACJI CUDZOZIEMCÓW

Z punktu widzenia procesu integracji znaczenie mają przepisy odnoszące się do legalizacji pobytu, zatrudnienia, prowadzenia działalności gospodarczej, dostępu do oświaty, szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, nabywania obywatelstwa polskiego. Te regulacje odnoszą się do kluczowych, codziennych aspektów życia migranta i wiążą się z jego najbliższym otoczeniem; ze środowiskiem, w którym funkcjonuje na co dzień i w którym najintensywniej zachodzą wzajemne interakcje pomiędzy nim a innymi mieszkańcami. Pod pojęciem „otoczenia” kryje się w istocie wspólnota samorządowa. W świetle Konstytucji RP ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi na mocy prawa wspólnotę samorządową (art. 16 ust. 1). Tym samym za zasadne należy uznać stwierdzenie, że cudzoziemiec przez sam fakt zamieszkania na terytorium jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa staje się członkiem wspólnoty samorządowej⁶. Wynikająca z art. 165 Konstytucji zasada samodzielności JST (art. 165 Konstytucji RP) oraz zapisana w Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego zasada pomocniczości (art. 4 ust. 3 EKSL) głosząca, że generalnie odpowiedzialność za sprawy publiczne powinny ponosić przede wszystkim te organy władzy, które znajdują się najbliżej obywateli, a w tym przypadku także cudzoziemca,

⁴ „Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo”. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025-2030. Załącznik do uchwały nr 120 Rady Ministrów z dnia 15 października 2024, s. 4.

⁵ Jw., s. 6-7.

⁶ A. Narożna, M. Princ, Integracja cudzoziemców jako przedmiot regulacji prawnej - wyzwania samorządowe, w: Zeszyty Pracownicze 24.1/2024, s. 219-220.

prowadzą do objęcia wsparciem przez Samorząd Województwa, zarówno osób z doświadczeniem migracji, jak i społeczeństwa przyjmującego.

DEINSTYTUCJONALIZACJA

Dokumentem wyznaczającym ramy deinstytucjonalizacji w województwie wielkopolskim jest „**Wielkopolski Plan Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026**”, który definiuje DI jako proces stawiający w centrum planowanych i podejmowanych działań **człowieka, jego podmiotowość i potrzeby**, a dopiero w dalszej kolejności zmiany organizacyjne w zakresie form świadczenia wsparcia. Celem DI, podkreślanym również przez ROPS w Poznaniu, jest stopniowalność uzyskiwanego wsparcia, możliwość wyboru usługi i sposobu jej organizacji.

Deinstytucjonalizacja w WPDJ rozumiana jest jako⁷:

1. **Proces rozwoju usług świadczonych w lokalnych społecznościach.** Proces, który ma w efekcie doprowadzić do sytuacji, w której opieka instytucjonalna nie musiałaby stanowić pierwszej propozycji pomocy, a poziom wsparcia mógłby być stopniowalny przy pomocy usług świadczonych w środowisku. To nie jest tylko zmiana ilościowa – większa liczba usług, to również zmiana jakościowa – systemowa regulacja w zakresie innego sposobu administrowania usług.
2. **Zagwarantowanie oraz respektowanie prawa do decydowania o sobie oraz wyboru sposobu spędzenia swojego życia.** Każdy człowiek ma prawo wyboru środowiska życia oraz formy realizowania usług wspierających codzienne funkcjonowanie.
3. **Działanie zmierzające do poprawy sytuacji osób aktualnie zamieszkujących w instytucjach całodobowych,** które z uwagi na stan zdrowia, poziom niesamodzielności lub wyrażoną chęć dalszego zamieszkiwania w placówce, nie będą zainteresowane zmianą formy wsparcia.
4. **Wspieranie opiekunów nieformalnych, w tym rodzinnych w realizacji opieki.**
5. **Rozwiązanie niektórych problemów społecznych, których z założenia nie da się rozwiązać w instytucjach całodobowych, a jedynie usługami świadczonymi w środowisku np. kryzys bezdomności.**
6. **Zapewnienie przez samorządy dostępnych alternatyw w zakresie realizacji usług dostosowanych do potrzeb mieszkańców.**
7. **Zbudowanie stabilnego, lokalnego systemu usług,** a nie tylko działań projektowych, które po zakończonym terminie realizacji znikną bezpowrotnie z terenu gminy wraz z ich realizatorami.
8. **Inwestowanie w pozyskanie i rozwój kadry realizującej usługi środowiskowe – opiekunów, asystentów, terapeutów, pracowników socjalnych.**
9. **Współpraca m.in. z samorządami, realizatorami usług, organizacjami obywatelskimi, kadrą placówek całodobowych oraz innych podmiotów działających w obszarze wsparcia społecznego.**

⁷ W celu pogłębienia wiedzy o DI zapraszamy do lektury „Wielkopolskiego Planu Deinstytucjonalizacji i Rozwoju Usług Społecznych na lata 2023-2026” <https://rops.poznan.pl/obszary-dzialalnosci/strategia-i-programy/wielkopolski-plan-deinstytucjonalizacji-i-rozwoju-us-ug-spo-ecznych-na-lata-2023-2026> dostęp 04.09.2025.

Podkreśla się przy tym, że **deinstytucjonalizacja nie oznacza likwidacji ani zamknięcia placówek całodobowych**. Celem jest rozbudowa systemu usług środowiskowych (w szczególności tych profilaktycznych) oraz stworzenie realnych możliwości wyboru form wsparcia przez mieszkańców.

Warto podkreślić, że proces deinstytucjonalizacji (DI) to jeden z kluczowych kierunków rozwoju polityki społecznej w Polsce i UE.

Dla ROPS w Poznaniu praktyczna realizacja założeń DI odbywa się na kilku płaszczyznach, m.in.:

- Opracowania, promowania i wdrażania modeli zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych.
- Wspierania, m.in. poprzez doradztwo, gmin i powiatów w tworzeniu lokalnych polityk DI, np. pomoc w przygotowywaniu lokalnych planów deinstytucjonalizacji.
- Organizowania konferencji, for, warsztatów i wizyt studyjnych, służących upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie wdrażania zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych.
- Współtworzenia grup i platform współpracy, umożliwiających sieciowanie instytucji i podejmowanie wspólnych działań.
- Wzmacniania pracowników systemu pomocy społecznej w realizacji ich ról zawodowych poprzez organizację szkoleń, warsztatów, superwizji.
- Inkubowania innowacji społecznych i ich akceleracja.
- Finansowania wdrażania nowych modeli usług w gminach i dofinansowania działań realizowanych lokalnie przez NGO.
- Udzielania merytorycznego wsparcia dla ciał konsultacyjno-doradczych.
- Udostępniania i upowszechniania informacji w przyjaznych formach np. dedykowanych informatorów.
- Uczestniczenia w grupach/zespołach roboczych, które wypracowują rozwiązania np. zmiany legislacyjne.

Co prawda założenia procesu DI są wspólne w odniesieniu do adresatów poszczególnych programów regionalnych – uśrodkowanie usług i świadczenie ich na poziomie lokalnych społeczności, wdrażanie w większym zakresie usług profilaktycznych, które z założenia mają pomóc wyeliminować określone problemy lub opóźnić niekorzystne procesy – to narzędzia i formy wsparcia muszą być zróżnicowane w zależności od grupy odbiorców.

W odniesieniu do osób z doświadczeniem migracji, proces DI polega na tworzeniu systemu pomocy opartego na usługach środowiskowych, które przyczyniają się do integracji osób z doświadczeniem migracji ze społecznością lokalną, wzmacnianiu ich samodzielności oraz korzystaniu z potencjału wspólnot samorządowych.

DIAGNOZA W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI

DANE STATYSTYCZNE

- **W ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost liczby imigrantów w całym kraju, w tym w Wielkopolsce.** Z danych Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego⁸ (stan na 24.06.2025 r.) wynika, że wnioski o dokumenty pobytowe złożyło tu 111 895 osób, z czego 91,1% dotyczyło wniosków o pobyt czasowy, 5,7% o pobyt stały, 2,9% dotyczyło zarejestrowania pobytu obywatela UE, 0,2% – pobytu stałego obywateli UE, a 0,1% dotyczyło pozostałych przypadków. W porównaniu z 2022 rokiem liczba wniosków wzrosła aż o 119,8%, a w skali kraju oznacza to zajęcie drugiego miejsca wśród regionów, zaraz po województwie mazowieckim. Ponad połowa osób składających wnioski (54,5%) to ludzie młodzi – 20-39 lat, 33,6% – osoby nieco starsze (40-59 lat), 9,7% dzieci i młodzież w wieku poniżej 20 roku życia, a 2,1% to seniorzy powyżej 60 roku życia. Większość osób z tej grupy to mężczyźni – 65%, a 35% – kobiety. Najliczniej reprezentowane są kraje: Ukraina (63,1%), Białoruś (10,2%), Gruzja (5,4%) i Indie (1,9%), natomiast 19,4% to przedstawiciele innych państw.
- W związku z wojną rozpoczętą przez Federację Rosyjską 24 lutego 2022 r. na terytorium Ukrainy, **sytuacja migracyjna w Polsce zdominowana została przez wzmożony napływ obywateli Ukrainy.** Są oni zdecydowanie najliczniejszą grupą cudzoziemców w Polsce, stanowiąc 78% ogółu osiedlających się w kraju obcokrajowców. W Wielkopolsce według stanu na 26.12.2022 r. zostało zarejestrowanych 90 541 osób⁹, którym nadano status cudzoziemca UKR i na podstawie specustawy objęto ochroną czasową. Obecnie w Polsce zarejestrowanych na tej podstawie jest 993 000 osób, z czego 88 955 na terenie województwa wielkopolskiego¹⁰. Kobiety stanowią ok. 61% tej grupy, natomiast wśród osób pełnoletnich kobiety stanowią 77% osób. Co drugi zarejestrowany na podstawie ochrony czasowej obywatel Ukrainy to dziecko¹¹.
- Według danych za rok 2024 **w Poznaniu mieszkało 79,3 tys. cudzoziemców**, z czego 93% stanowili obywatele Ukrainy (68,8 tys.) i Białorusi (4,7 tys.). Cudzoziemcy stanowili 11% liczby mieszkańców Poznania, a ich liczba zmniejszyła się o 2% (1,5 tys.) w porównaniu z 2022 r. Szacuje się, że w Poznaniu przebywało ok. 30 tys. migrantów wojennych z Ukrainy. W Poznaniu zameldowani byli obywatele z ponad 110 państw z 6 kontynentów, w tym 83% z Europy. Najwięcej cudzoziemców spoza Europy było obywatelami Turcji, Indii, Chin i Kazachstanu¹².

⁸ <https://migracje.gov.pl/>, dostęp 24.06.2025.

⁹ Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 26.12.2022, dostęp 23.06.2025.

¹⁰ Szczegółowe statystyki dot. osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy. Stan na 10.06.2025, dostęp 23.06.2025.

¹¹ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2>, dostęp 23.06.2025.

¹² https://badam.poznan.pl/2024/i_my-i-nasze-zycie/01_mieszkancy/cudzoziemcy-4/, dostęp 24.06.2025.

- **Cudzoziemcy odgrywają istotną rolę na polskim rynku pracy, co potwierdzają zarówno dane statystyczne, jak i opinie przedsiębiorców.** Hipotetyczne zniknięcie cudzoziemców z rynku pracy wiązałoby się dla wielu firm z poważnymi konsekwencjami – od trudności w realizacji zamówień, przez spadek jakości usług, aż po konieczność ograniczenia działalności. Tylko niewielka część przedsiębiorstw byłaby w stanie łatwo zastąpić ich polskimi pracownikami. Brak cudzoziemców na rynku pracy wiązałby się z wydłużeniem czasu pracy dla pozostałych pracowników – uważa co trzecia firma wskazująca na konsekwencje braku cudzoziemców. 32% firm obawia się, że nie mogłyby realizować zamówień, a 30% wskazuje na konieczność ograniczenia skali działalności lub rezygnacji z części usług, szczególnie w budownictwie i branży TSL. Z danych makroekonomicznych wynika, że w latach 2021-2023 średni wkład pracy imigrantów w roczny wzrost PKB Polski wynosił 0,5 pp. (ok. 18% całego wzrostu). Zgodnie z analizami OECD, migranci odgrywają kluczową rolę w wypełnianiu luk kadrowych w zawodach deficytowych, zwłaszcza w krajach o rosnących potrzebach zatrudnieniowych jak Polska. Wynika z tego, że cudzoziemcy są ważnym, i w wielu przypadkach niezastąpionym, elementem polskiego rynku pracy¹³.
- Według szacunków GUS, **pod koniec lipca 2024 r. w Wielkopolsce pracę wykonywało 110,9 tys. cudzoziemców (41,5 tys. kobiet i 69,4 tys. mężczyzn)**, co stanowiło 11,2% pracujących obcokrajowców w skali kraju i trzecią lokatę w Polsce (po regionie Warszawskim Stołecznym z udziałem 20,6% i województwie dolnośląskim 12,0%)¹⁴. Łączna liczba wystawionych dokumentów dopuszczających cudzoziemców do rynku pracy w województwie wielkopolskim w 2024 r. wyniosła 164,1 tys. (o 13,5 tys. mniej niż przed rokiem). W tym samym roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 41,9 tys. oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, tj. o 14,2% mniej niż rok wcześniej. Natomiast, porównując dane za lata 2015-2024 można zauważyć, że liczba zarejestrowanych oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (łącznie z powiadomieniami o podjęciu pracy) rosła średniorocznie o 10,2%. Obcokrajowcy najczęściej byli zatrudniani w podmiotach prowadzących działalność w zakresie transportu i gospodarki magazynowej. Do ewidencji powiatowych urzędów pracy w 2024 r. zgłoszono 98,7 tys. powiadomień o podjęciu pracy przez cudzoziemca (o 7% mniej niż przed rokiem) na podstawie rozwiązań legislacyjnych umożliwiających zatrudnienie migrantów wojennych obywatelstwa ukraińskiego. Cudzoziemiec, którego pracę legalizowano na podstawie oświadczenia w 2024 r. miał średnio 35-44 lat (30,7% zarejestrowanych dokumentów). W tym przedziale wieku mieściło się 32,2% mężczyzn i 26,7% kobiet. Liczną subpopulację stanowili również obcokrajowcy w wieku 25-34 lat (27,3%). Podobnie, jak w przypadku oświadczeń, cudzoziemiec podejmujący pracę na podstawie powiadomienia najczęściej był wieku 35-44 lata (26,7%) oraz 25-34 lat (25,1%)¹⁵.
- **W 2024 r. wydano 35,8 tys. zezwoleń na pracę cudzoziemców w województwie wielkopolskim.** W porównaniu z 2023 r. ich liczba obniżyła się o 3,9 tys., tj. o 9,9%.

¹³ Za: Polski Instytut Ekonomiczny, Tygodnik Gospodarczy PIE, nr 19/2025.

¹⁴ Opracowanie GUS – Praca eksperymentalna, Cudzoziemcy wykonujący pracę w Polsce w lipcu 2024 r., Urząd Statystyczny w Bydgoszczy 2025.

¹⁵ Informacja sygnalna, Cudzoziemcy na wielkopolskim rynku pracy w 2024 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu 2025.

Wielkopolskie z udziałem na poziomie 11,1% zajmowało 3. pozycję w kraju, za województwami mazowieckim (64,6 tys., tj. 20,0%) i śląskim (41,4 tys., tj. 12,8%). W 2024 r. zezwolenia na pracę w województwie wielkopolskim wydano obywatelom 113 państw. Najczęściej przyznawane były one Kolumbijczykom (5,4 tys. dokumentów, tj. 15,1%). Kolejne miejsca zajmowały zezwolenia przyznane obywatelom Nepalu (4,3 tys., tj. 12,1%), Filipin (4,3 tys., tj. 12,0%), Indii (3,0 tys., tj. 8,3%), Indonezji (2,2 tys., tj. 6,1%) oraz Uzbekistanu (2,0 tys., tj. 5,6%). W porównaniu z 2023 r. najbardziej zmalał udział zezwoleń wydawanych Ukraińcom (z 4,5% do 1,2%) i Uzbekistanu (z 8,5% do 5,6%), natomiast największy wzrost odnotowano wśród zezwoleń dla obywateli Kolumbii (z 6,3% do 15,1%) i Filipin (z 9,2% do 12,0%)¹⁶.

- **W końcu 2024 r. liczba cudzoziemców podlegających ubezpieczeniu społecznemu wyniosła 129,7 tys. osób i była o 6,2 tys. większa niż przed rokiem.** Pod względem liczebności ubezpieczonych obcokrajowców województwo wielkopolskie zajmowało 2. miejsce w kraju. Wśród cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia przeważali Ukraińcy (71,2% wobec 73,1% w 2023 r.). Kolejne miejsca zajmowali obywatele Białorusi (10,8% wobec 10,3% przed rokiem), Gruzji (2,9% wobec 3,3%) oraz Mołdawii (1,9% wobec 2,0%). W porównaniu z końcem 2023 r. wzrosła liczba zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego obywateli Białorusi (o 9,3%), Ukrainy (o 2,3%) i Mołdawii (o 0,8%), a zmniejszyła się liczba ubezpieczonych Gruzynów (o 7,6%)¹⁷. Największa dynamika wzrostu liczby cudzoziemców zgłoszonych w 2024 r. (w porównaniu z 2015) do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych obserwowana jest dla obywateli krajów spoza UE, w szczególności dla obywateli: Kolumbii (ponad 140-krotny wzrost liczby osób zgłoszonych do ubezpieczeń), Turkmenistanu (blisko 68-krotny wzrost) i Filipin (ponad 62-krotny wzrost)¹⁸.
- **Imigranci z Ukrainy wykazują wysoką aktywność zawodową.** Wskaźnik zatrudnienia w tej grupie wynosi 78%, co jest wyższym wynikiem niż dla osób w wieku 15 lat i starszych w Polsce (56%). W ciągu ostatnich trzech lat Ukraińcy założyli w Polsce 77,7 tys. jednoosobowych działalności gospodarczych, co stanowi 9% wszystkich zarejestrowanych w tym czasie JDG. W tym czasie powstało też 11,3 tys. spółek z kapitałem ukraińskim. W latach 2022-2024 liczba ukraińskich działalności rosła średnio z roku na rok o 34%. Wśród JDG założonych w Polsce w 2024 r., 12% miało właściciela z obywatelstwem ukraińskim. Ukraińskie działalności stanowiły też 84% wszystkich JDG zarejestrowanych przez cudzoziemców. Zanotowany w 2024 r. udział zamkniętych (4%) i zawieszonych (9%) ukraińskich JDG był zbliżony do ogólnego trendu w Polsce. Wśród sektorów, gdzie lokują ukraińskie firmy działalność gospodarczą, dominuje budownictwo, informacja i komunikacja oraz pozostałe usługi. Wysoka liczba zakładanych przez Ukraińców JDG częściowo wynika z ograniczeń na rynku pracy, na którym imigranci często są zatrudniani do prac niskopłatnych, tymczasowych, poniżej kompetencji. Własna działalność gospodarcza pozwala na większą niezależność oraz lepsze dopasowanie do posiadanych kwalifikacji. Na wysoki

¹⁶ Jw.

¹⁷ Jw.

¹⁸ ZUS, Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych, Warszawa 2025.

poziom przedsiębiorczości wpływa również zjawisko częstego proponowania pracownikom umów B2B, które jest próbą optymalizacji kosztów¹⁹.

- **Sytuacja ekonomiczna migrantów z Ukrainy po 60 roku życia jest zróżnicowana, ale z reguły trudniejsza niż ogółu migrantów.** Średni dochód miesięczny migranta z Ukrainy w wieku 60 lat i więcej wynosi około 60% średniego dochodu migrantów z Ukrainy ogółem. Ponadto, większość z nich (58%) nie uzyskuje w Polsce dochodów z pracy. Dlatego ważną rolę w ich strukturze dochodów odgrywają środki z Ukrainy oraz polskie świadczenia społeczne²⁰. Badania Narodowego Banku Polskiego potwierdzają, że aż 45% badanych seniorów to osoby z wyższym wykształceniem. Nie zmienia to jednak faktu, że większość osób zgłaszała problemy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb. Blisko co drugi senior w badaniu HelpAge International nie wychodził z domu, aby uczestniczyć w spotkaniach towarzyskich, wydarzeniach czy odwiedzać znajomych w okresie miesiąca od przeprowadzanego badania. Sytuację seniorom utrudnia również sytuacja mieszkaniowa, ponieważ znaczna część osób była zdana na obiekty zbiorowego zakwaterowania lub pozostaje na utrzymaniu młodszych członków rodziny. Wśród najczęściej zgłaszanych potrzeb, znalazły się łatwiejszy dostęp do służby zdrowia (36%), łatwiejsza legalizacja pobytu (32%) oraz wsparcie finansowe w przypadku braku zatrudnienia²¹.
- Z badania przeprowadzonego przez NBP²² wynika, że **postępuje proces integracji społecznej i ekonomicznej migrantów z Ukrainy.** Ma o tym świadczyć m.in. fakt, iż poprawie uległa znajomość języka polskiego wśród tej grupy migrantów (zarówno przedwojennych, jak i uchodźców). Istotnie zwiększył się odsetek migrantów deklarujących bardzo dobrą znajomość języka polskiego (68% migrantów przedwojennych i 28% uchodźców), a jedynie 9% uchodźców i 3% migrantów przedwojennych wskazuje na nieznajomość języka polskiego. Są to osoby dobrze wykształcone – prawie połowa z nich posiada wykształcenie wyższe. O postępującej integracji świadczy również stopniowe upodabnianie się sytuacji mieszkaniowej migrantów przedwojennych i uchodźców – gdyż nieco ponad 70% migrantów z obu grup wynajmuje mieszkanie. Trzeba jednak zauważyć, że wśród migrantów przedwojennych nadal występuje wyższy odsetek osób posiadających własne mieszkanie w Polsce, a wśród uchodźców nadal zdarzają się osoby zamieszkujące w miejscach zbiorowego zakwaterowania.
- Jednocześnie, jak wynika z badania Centrum Analitycznego Gremi Personal na temat doświadczenia dyskryminacji i poczucia tożsamości narodowej wśród **Ukraińców żyjących w Polsce, choć 80% badanych ma stabilne zatrudnienie i perspektywę dłuższego pobytu w naszym kraju, tylko 11% czuje się w pełni zintegrowanych** z resztą społeczeństwa. Respondenci uważają, że barierą nie jest język, a poczucie braku akceptacji. Połowa uczestników badania przyznała, że nigdy lub prawie nigdy nie miała kontaktu z Polakami

¹⁹ <https://pie.net.pl/od-poczatku-rosyjskiej-inwazji-w-2022-r-ukraincy-zalozyli-w-polsce-prawie-90-tys-firm/>, dostęp 24.06.2025.

²⁰ Jw.

²¹ <https://polityka-senioralna.pl/zapomniane-ofiary-wojny-sytuacja-i-wsparcie-dla-starszych-migrantow-wojennych-z-ukrainy/>, dostęp 26.06.2025.

²² NBP, Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2024 r. Raport z badania ankietowego, Warszawa 2024.

poza pracę, 69% doświadczyło upokorzeń lub lekceważenia, a zaledwie 18% respondentów uważa, że media pokazują Ukraińców w pozytywnym świetle. Prawie połowa (45,3%) badanych nie wie, czy pozostanie w Polsce, 17,9% planuje powrót do Ukrainy, gdy tylko będzie tam bezpiecznie, a kolejne 10,4% traktuje swój pobyt w Polsce jako tymczasowy. Tylko 13,2% chce zostać tutaj na stałe, nawet jeżeli dojdzie do zakończenia wojny w Ukrainie²³.

- **Aktualnie, jedynie nieco ponad połowa Polaków (53%) popiera przyjmowanie ukraińskich uchodźców przez nasz kraj**, co stanowi najniższy wynik od rosyjskiej inwazji z lutego 2022 r. Wkrótce po wybuchu wojny odsetek ten był znacznie wyższy (w marcu 2022 r. wynosił 94% i przez kolejny rok utrzymywał się zwykle w okolicach 80%), ale wiosną 2023 r. – na fali doniesień o tzw. kryzysie zbożowym – zaczął spadać i z krótkimi przerwami spada do dziś. Rośnie za to udział przeciwników przyjmowania uchodźców z Ukrainy, który obecnie wynosi już 40% (w marcu 2022 r. wynosił 3%). Poparcie dla przyjmowania ukraińskich uchodźców rzadziej deklarują kobiety (47% wobec 60% mężczyzn), młodszy badani (45% w najmłodszej grupie wobec 58% wśród respondentów w przedziale wiekowym 55-64 lata), osoby mieszkające na wsi (44% wobec 74% w największych miastach), słabiej wykształcone (34% z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym wobec 72% – z wyższym) oraz o niższych dochodach per capita w swoim gospodarstwie domowym (33% wśród ankietowanych o najniższych dochodach wobec 84% wśród badanych o najwyższych dochodach)²⁴.
- W roku szkolnym 2023/24 w Polsce, we wszystkich typach szkół i przedszkoli, publicznych i niepublicznych, dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych, uczyło się 5,2 mln osób. Z tego **blisko 7% stanowili uczniowie-cudzoziemcy z różnych krajów**. Zdecydowana większość uczniów-cudzoziemców w Polsce to Ukraińcy, którzy stanowią 5,5% wszystkich uczniów. Wśród uczniów cudzoziemskich, poza osobami z Ukrainy (290 tys.), najliczniejsze grupy stanowią: Białorusini (32 tys.), Rosjanie (4,6 tys.), Wietnamczycy (2,4 tys.), Hindusi (1,8 tys.) Gruzini (1,4 tys.) i Mołdawianie (1 tys.). Sporą część w tej grupie stanowią uczniowie-uchodźcy z Ukrainy, czyli osoby, uczęszczające do polskich szkół, które przybyły do Polski po 24.02.2022 w wyniku eskalacji wojny w Ukrainie. W wielkopolskich szkołach na początku 2024 r. uczyło się 30 933 cudzoziemskich dzieci²⁵, w tym 17 588 uczniów-uchodźców z Ukrainy²⁶. Z danych SIO wynika, że uczniowie-uchodźcy z Ukrainy, w porównaniu z pozostałymi rówieśnikami, częściej kontynuują naukę w technikach i szkołach branżowych (48% i 20% vs. 42% i 12%), a rzadziej w liceach ogólnokształcących (32% vs. 46%). Nie wiadomo natomiast, ile dokładnie jest dzieci-uchodźców z Ukrainy w wieku szkolnym

²³ Badanie zostało przeprowadzone w 2025 roku w większych miastach i objęło 1 560 obywateli. <https://gremi-personal.com/raport-analityczny-wynikow-ankiety-obywateli-ukrainy/>, dostęp 24.06.2025.

²⁴ CBOS Komunikat z badań, O Ukraińcach w Polsce i wojnie w Ukrainie, Warszawa 2024.

²⁵ Liczba uczniów cudzoziemców według statusu – dane SIO według stanu na 30 września 2024 r., <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1426,liczba-uczniow-cudzoziemcow-wedug-gmin>, dostęp 26.06.2025.

²⁶ Uczniowie uchodźcy z Ukrainy w podziale na typy szkół, klasy i powiaty, stan na 31.03.2025, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2711,uczniowie-uchodzczy-z-ukrainy>, dostęp 24.06.2025.

przebywających na terenie naszego kraju, które nie są zapisane do polskiej szkoły i jak wygląda ich sytuacja edukacyjna²⁷.

- **Na uczelniach wyższych zlokalizowanych w województwie wielkopolskim w 2025 r. studiowało 3 896 (7,8% w skali kraju) studentów z Ukrainy** zarejestrowanych po 22.02.2022 r., w tym 2 490 os. na studiach stacjonarnych, gdzie językiem kształcenia jest język polski²⁸. Z kolei na poznańskich uczelniach studiowało – w ramach programu „Erasmus+” – 8,0 tys. cudzoziemców, głównie na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza (UAM), Uniwersytecie Medycznym, Uniwersytecie Ekonomicznym, Uniwersytecie WSB Merito, Politechnice Poznańskiej oraz w Collegium Da Vinci. Na pełen program studiów najczęściej przyjeżdżali do Poznania studenci z Ukrainy, Białorusi, Turcji, Chin, Azerbejdżanu i Indii. Na wymianę czasową najwięcej studentów przyjeżdżało z Hiszpanii, Turcji, Kazachstanu, Francji, Portugalii i Włoch²⁹.
- Eksperti wskazują na **problem niedoszacowania w Polsce liczby migrantów znajdujących się w kryzysie bezdomności**. Według badań zleconych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Polsce jest ponad 31 tys. bezdomnych. Jak wskazuje organ rządowy 80% z nich stanowią mężczyźni, a 20% kobiety. Podczas badania 90% osób w kryzysie bezdomności zadeklarowało obywatelstwo polskie (27 959 osób), zaś 6% obywatelstwo ukraińskie (1 749 osób). Pozostałe osoby deklarowały inne obywatelstwa lub jego brak. Liczba cudzoziemców w kryzysie bezdomności w porównaniu z poprzednim badaniem z 2019 r. wzrosła o 250%, mimo że nie uwzględniono w nim uchodźców przebywających w miejscach tymczasowego zakwaterowania, które nawet nie muszą spełniać warunków schronisk dla osób bezdomnych³⁰. W Wielkopolsce podczas ogólnopolskiego badania przeprowadzonego w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r. zarejestrowano 90 cudzoziemców bez domu (3,3% ze wszystkich osób zliczonych tego dnia), w tym 22 osoby z obywatelstwem ukraińskim a 66 z obywatelstwem innych krajów europejskich³¹.
- Małoletni cudzoziemcy znajdujący się w naszym kraju bez opieki osób dorosłych są umieszczani w systemie pieczy zastępczej. W ostatnich latach na skutek zwiększonego napływu migrantów **wzrosła również liczba dzieci cudzoziemskich przebywających w systemie pieczy zastępczej**. Pod koniec 2024 r. na terenie województwa wielkopolskiego przebywało 47 dzieci cudzoziemców, w tym 25 w pieczy rodzinnej, a 22 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W porównaniu z 2021 r. liczba dzieci cudzoziemskich zwiększyła się tu niemal trzykrotnie – łącznie w pieczy zastępczej umieszczonych wtedy było

²⁷ Za: P. Chrostowska, Uczniowie z Ukrainy z doświadczeniem uchodźstwa w polskim systemie edukacji, materiał przygotowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), 2024.

²⁸ Studenci-obywatele Ukrainy, stan na 02.06.2025, https://dane.gov.pl/pl/dataset/2704,studenci-obywatele-ukrainy/resource/67367/table?page=1&per_page=20&q=&sort=, dostęp 24.06.2025.

²⁹ https://badam.poznan.pl/2024/i_my-i-nasze-zycie/01_mieszkancy/cudzoziemcy-4/, dostęp 24.06.2025.

³⁰ <https://www.pap.pl/aktualnosci/prof-szarfenberg-mamy-powazny-problem-bezdomnosci-cudzoziemcow-w-polsce>, dostęp 26.06.2025.

³¹ Dane WUW, Liczba osób bezdomnych na podstawie Ogólnopolskiego badania przeprowadzonego w nocy z 28 na 29 lutego 2024 r.

18 dzieci, 12 w jej rodzinnych formach, a 6 w instytucjonalnych³². W całym kraju w 2024 r. w rodzinnych formach pieczy przebywało 486 dzieci, a w instytucjonalnych – 431³³.

- Z kontroli NIK z 2024 roku „o obsłudze obywateli polskich i cudzoziemców w jednostkach administracji publicznej”, wynika, że sprawy cudzoziemców (dotyczące np. legalizacji pobytu), które prowadzono w urzędach wojewódzkich nie były realizowane terminowo, trwały zbyt długo i były w części opóźnione, głównie z powodu braków kadrowych. Przewlekłość postępowań prowadzi do niepewności prawnej co do legalności pobytu cudzoziemców w Polsce, co może skutkować m.in. koniecznością zmiany podstawy ubiegania się o zezwolenie, np. po ukończeniu studiów. Długi czas oczekiwania zniechęca też pracodawców do dalszego zatrudniania obcokrajowców, a brak stempla w paszporcie może skutkować uznaniem pracy za nielegalną. Przewlekłość negatywnie wpływa również na życie prywatne i rodzinne cudzoziemców, którzy nie mogą opuszczać kraju³⁴.

ZASOBY

Skuteczne wspieranie osób z doświadczeniem migracji wymaga nie tylko odpowiednich narzędzi i metod działania, ale przede wszystkim właściwego rozpoznania i wykorzystania dostępnych zasobów. **Zasoby te rozmieszczone są w różnych sektorach: pomocy społecznej, edukacji, rynku pracy,** obejmują różne instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, jak i infrastrukturę, kompetencje ludzkie oraz rozwiązania cyfrowe **wspierające integrację, legalizację pobytu, dostęp do rynku pracy i usług społecznych.**

- Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu realizuje projekt pod nazwą „**Kierunek Wielkopolska: migranci w centrum uwagi**”³⁵, którego celem jest podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz obywateli państw trzecich. Projekt przewidziany na lata 2024-2029 uzyskał dofinansowanie w wysokości ponad 14 mln złotych. Środki te pozwolą na wdrożenie kompleksowych działań ukierunkowanych na usprawnienie obsługi cudzoziemców oraz rozwój potencjału administracyjnego urzędu. Projekt stanowi odpowiedź na rosnące wyzwania związane z coraz większą liczbą spraw dotyczących legalizacji pobytu i pracy cudzoziemców w regionie. Zakłada on wzmocnienie zasobów ludzkich, informacyjnych i infrastrukturalnych urzędu, a także poprawę dostępności informacji i świadomości prawnej wśród migrantów. W ramach działań przewidziano, m.in. rozwój portalu informacyjnego migrant.poznan.uw.gov.pl w trzech językach obcych, wdrożenie nowoczesnych narzędzi informatycznych (w tym aplikacji „Cudzoziemcy” i elektronicznego systemu rezerwacji wizyt), a także utworzenie infolinii i zatrudnienie konsultantów migracyjnych. Projekt obejmuje również modernizację infrastruktury biurowej i sieciowej, doposażenie stanowisk pracy oraz adaptację nowych pomieszczeń. Duży nacisk położono na rozwój kompetencji

³² Dane pochodzą ze sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za lata 2021 i 2024.

³³ Informacja sygnalna GUS, Piecza zastępcza w 2024 roku, Kraków 2025.

³⁴ <https://www.nik.gov.pl/najnowsze-informacje-o-wynikach-kontroli/obsługa-cudzoziemców.html>, dostęp 04.08.2025.

³⁵ <https://www.poznan.uw.gov.pl/informacje-prasowe/kierunek-wielkopolska-migranci-w-centrum-uwagi>, dostęp 16.06.2025.

pracowników, m.in. zaplanowano szkolenia, kursy językowe oraz warsztaty doskonalące obsługę klientów. Dzięki tym działaniom urząd będzie mógł jeszcze skuteczniej i sprawniej realizować zadania związane z obsługą cudzoziemców, oferując im nowoczesne, dostępne i profesjonalne wsparcie. Projekt współfinansowany jest z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji oraz budżetu państwa.

- W 2024 roku w województwie wielkopolskim funkcjonowało 47 **obiektów zbiorowego zakwaterowania** dla obywateli Ukrainy ze statusem UKR, zamieszkiwało je 1 275 osób. Jak wynika z kontroli NIK na dzień 30 kwietnia 2023 rok w Wielkopolsce funkcjonowało 136 takich obiektów, a skorzystało z nich 3798 osób. Miejsca zbiorowego zakwaterowania są prowadzone na polecenie wojewody, docelowo mają one być przeznaczone dla osób z tzw. grup wrażliwych.
- Dane z Ministerstwa Edukacji Narodowej wskazują, że w IV kwartale 2024 r. w szkołach na terenie całego kraju było zatrudnionych łącznie 523 asystentów międzykulturowych³⁶. Zatem w 2024 roku na 1 000 uczniów-cudzoziemców³⁷, realizujących obowiązek szkolny, przypadało 2 asystentów międzykulturowych. Wskaźnik dostępności tej kadry w 2024 r., w porównaniu ze sporym napływem do szkół dzieci z doświadczeniem migracji, był na niskim poziomie. Dla porównania, w 2021 r. na 1 000 uczniów-cudzoziemców, realizujących obowiązek szkolny, przypadało w zależności od szacowanej liczby asystentów, od 1 do 2 asystentów międzykulturowych. Bardzo podobna wartość wskaźnika dostępności tej formy wsparcia dla uczniów z doświadczeniem migracji w roku 2021 i 2024, przy mniejszej liczbie uczniów-cudzoziemców, realizujących obowiązek szkolny (w 2021 – 51 762 uczniów, w 2024 – 248 571 uczniów) i mniejszym szacowanym w 2021 r. zatrudnieniu asystentów międzykulturowych od 70 do 120³⁸ w skali kraju, może wskazywać na utrzymujące się, a nawet pogłębiające deficyty i potrzeby w zakresie indywidualnego wsparcia integracyjnego w szkołach.
- Ze sprawozdawczości resortowej (MPiPS-03³⁹) wynika, że w 2024 roku 2 wielkopolskie gminy wsparły ogółem 5 cudzoziemców, o których mowa w art. 5a (Leszno – 3 os. i Suchy Las – 2 os.), którzy pobierali zasiłek celowy w formie pieniężnej, na który wydatkowano 25 266 zł. W 2023 roku gmina Kościelec wsparła 1 osobę, która otrzymała zasiłek celowy w formie pieniężnej i świadczenie w postaci rzeczy, usług lub dóbr, na które wydatkowano 4 168 zł. W 2022 roku 25 cudzoziemców otrzymało wsparcie na terenie 2 gmin (Pobiedzisk i M. Poznań). Zasiłek celowy otrzymało w formie pieniężnej 12 os. i pomoc w naturze 12 os., czyli 24 cudzoziemców, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej. Na wyżej

³⁶<https://samorząd.pap.pl/kategoria/edukacja/kiedy-dofinansowanie-do-zatrudniania-asystentow-miedzykulturowych-szkoly-juz>, dostęp 20.06.2025.

³⁷ 248 571 uczniów cudzoziemców na terenie kraju realizowało obowiązek szkolny, z tej liczby 85% stanowili uczniowie pochodzący z Ukrainy (Dane z SIO według stanu na 30.09.2024 rok), dane zostały udostępnione w zbiorze danych na platformie „Otwarte dane”. https://dane.gov.pl/pl/dataset/1426/resource/65512,liczba-uczniow-cudzoziemcow-wedug-statusu-dane-sio-wedug-stanu-na-30-wrzesnia-2024-r/table?page=1&per_page=20&q=&sort=, dostęp 20.06.2025.

³⁸ A. Kozakoszczak (2024). Asystentura międzykulturowa na mapie zawodów pomocowych. *Societas/Communitas*, 38(2), 49-67. <https://doi.org/10.55226/uw.S-C.2024.38.2.3>, s. 51-52.

³⁹ Sprawozdanie MPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2022-2024.

wskazane zasiłki wydatkowano 44 987 zł. Jedna osoba, która uzyskała zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub na pobyt tolerowany na terytorium RP, otrzymała wsparcie w postaci zasiłku celowego w formie pieniężnej (12 świadczeń na łączną kwotę 21 360 zł).

- Pomoc udzielana cudzoziemcom w ramach ustawy o pomocy społecznej na szczeblu powiatowym dedykowana jest cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przebywają na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w związku z nadaniem statusu uchodźcy lub otrzymaniem ochrony uzupełniającej. **Powiaty w latach 2022-2024 pracowały łącznie z 483 osobami w oparciu o Indywidualne Programy Integracji**, będące formą wsparcia przeznaczoną dla osób, które uzyskały w Polsce status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pobyt czasowy przyznany dlatego, że są członkami rodziny osoby, która posiada w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. **W latach 2022-2024 Indywidualne Programy Integracji były realizowane w 11 powiatach** (w tym w 4 miastach na prawach powiatu).
- **W 2024 roku 9 powiatów (w tym 2 miasta na prawach powiatu) wsparło łącznie 197 cudzoziemców (299 os. w rodzinie)**, 26 ze statusem uchodźcy, 157 os. z ochroną uzupełniającą i 14 os. przebywających na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej, na łączną kwotę 2 108 488 zł. W ramach oferowanej pomocy wszyscy skorzystali ze świadczenia pieniężnego na utrzymanie, 59 os. ze świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego, a 160 os. skorzystało z pracy socjalnej, niezbędnego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego oraz pomocy w załatwianiu spraw w instytucjach i urzędach. W 2023 r. powiaty wsparły 179 cudzoziemców (285 os. w rodzinie) na łączną kwotę 1 724 899 zł, a w 2022 r. 110 os. (169 os. w rodzinie) na kwotę 1 377 782 zł. W 2024 r. średnia kwota pojedynczego świadczenia pieniężnego na utrzymanie wynosiła od 756 zł do 1380 zł, natomiast średnia kwota pojedynczego świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego wynosiła 410-450 zł.
- Na podstawie jakościowych opisów zgromadzonych w „Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej Województwa Wielkopolskiego za rok 2024”, można wyróżnić kilka głównych kategorii wsparcia socjalnego i opiekuńczego, które w 2024 r. były kierowane do cudzoziemców, w szczególności obywateli Ukrainy:

1. Pomoc finansowa

- Jednorazowe świadczenie pieniężne – w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczone na pokrycie podstawowych kosztów utrzymania (żywność, odzież, higiena, opłaty mieszkaniowe) – świadczenie obowiązywało do 1 lipca 2024 r.
- Zasiłki celowe i okresowe – przyznawane na podstawie indywidualnej oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i dochodowej, np. na zakup żywności, leków, odzieży.
- Zasiłki stałe – dla osób trwale niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.
- Świadczenia rodzinne i opiekuńcze – m.in. zasiłek rodzinny, dodatki do zasiłku, świadczenia pielęgnacyjne.

2. Pomoc rzeczowa i usługowa

- Dożywianie dzieci i młodzieży – w szkołach i przedszkolach, finansowane ze środków Funduszu Pomocy lub w ramach programów gminnych.
- Zakwaterowanie i wyżywienie – świadczenie pieniężne wypłacane osobom, które zapewniły cudzoziemcom schronienie i wyżywienie (40 zł za dzień na osobę, do 120 dni) – świadczenie obowiązywało do 1 lipca 2024 r.
- Pomoc w formie wyprawek szkolnych, stypendiów – dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

3. Wsparcie specjalistyczne

- Pomoc psychologiczna i prawna – udzielana bezpośrednio w OPS lub przez specjalistów współpracujących z ośrodkami.
- Punkty konsultacyjne i grupy wsparcia – np. dla osób w kryzysie, osób doświadczających przemocy lub opiekunów tymczasowych dzieci.

4. Aktywizacja społeczna i zawodowa

- Kierowanie do Centrów Integracji Społecznej (CIS) – jako forma przygotowania do rynku pracy i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
- Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne – dla osób korzystających z aktywizacyjnych programów społecznych.

5. Zapewnienie opieki dzieciom i młodzieży z doświadczeniem migracji, pozbawionym opiekunów prawnych

- Nadzór nad realizacją praw i obowiązków opiekunów tymczasowych, którzy zapewniają opiekę i reprezentację prawną małoletnim obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie Polski bez opiekunów prawnych (świadczenie pracy socjalnej, poradnictwa, doradztwa). Nadzór OPS, CUS nad opiekunem tymczasowym jest formą ochrony dziecka i ma na celu zapewnienie mu bezpieczeństwa i prawidłowego rozwoju.
- Zabezpieczenie w pieczy zastępczej małoletnich obywateli Ukrainy – środki na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej przekazuje Wojewoda.
- Na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonuje **5 Centrów Integracji Cudzoziemców w: Poznaniu, Lesznie, Kaliszu Koninie i Pile**. Centra Integracji Cudzoziemców (CIC) to miejsca stworzone z myślą o wspieraniu osób z doświadczeniem migracji w procesie adaptacji i integracji społecznej w Polsce. Centra stanowią ważne ogniwo wsparcia dla obywateli państw trzecich, którzy przebywają legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁰. W 2024 r. (w ramach projektu “Wsparcie Wielkopolskich Migrantów” EFS+) działaniami Centrów wspartych zostało 647 osób z 30 krajów, które skorzystały z następujących form wsparcia:
 - Doradztwo zawodowe – 133 os. (177 konsultacji);

⁴⁰<https://rops.poznan.pl/projekty/dofinansowane-przez-unie-europejska/fundusze-europejskie-dla-wielkopolski-na-lata-2021-2027/wsparcie-wielkopolskich-migrantow>, dostęp 24.06.2025.

- Wsparcie psychologiczne – 117 os. (331 konsultacji);
- Doradztwo prawne – 221 os. (295 konsultacji);
- Doradztwo w punkcie informacyjnym – 128 os.;
- Kursy języka polskiego – 133 os.

Dodatkowo w 330 wydarzeniach integracyjnych wzięło udział 2 863 os.⁴¹.

- Oprócz 5 Centrów Integracji Cudzoziemców na terenie województwa wielkopolskiego funkcjonują **punkty informacyjne** prowadzone przez organizacje pozarządowe lub instytucje samorządowe:
 - **Centrum Pomocy Migrantom i Uchodźcom w Poznaniu prowadzone przez Caritas Poznań** – miejsce spotkań, uzyskania pomocy informacyjnej, prawnej, pomocy w aktywizacji zawodowej, wsparcia psychologicznego, językowego, prowadzenia zajęć kreatywnych, warsztatów dla migrantów i uchodźców.
 - **Migrant Info Point** – MIP wspiera cudzoziemców, m.in. udzielając informacji, porad prawnych, a także prowadząc kursy i szkolenia oraz działania w zakresie integracji. Migrant Info Point realizuje działania na rzecz wszystkich podmiotów działających w sferze edukacji – formalnej i nieformalnej, a także wspiera merytorycznie instytucje.
 - **Fundacja Leszno dla Ukrainy** – organizacja prowadzi Infopunkt dla migrantów, profesjonalne doradztwo, kursy językowe, pomoc humanitarną, szkolenia i spotkania integracyjne.
 - **Dom Sąsiedzki w Kaliszu** – powstał jako miejsce dla lokalnej społeczności, jednak wybuch wojny w Ukrainie sprawił, że realizuje on również projekty skierowane do cudzoziemców. Migranci mogą współtworzyć to miejsce, poprzez prowadzenie zajęć kreatywnych i integracyjnych.
 - **Klub „Od maluszka do staruszka”** – powstał jako inicjatywa Akcji Humanitarnej „Życie” w Pile, miejsce gdzie mieszkańcy mogą otrzymać pomoc psychologiczną, powstały grupy wsparcia, prowadzone są warsztaty manualne i teatralne oraz wsparcie edukacyjne. Praca odbywa się głównie metodą pedagogiki ulicy oraz streetworkingu.
- Wśród **dobrych praktyk w integracji cudzoziemców**, można wyróżnić kilka tematów działań integracyjnych:

1. Edukacja i język

- Kursy języka polskiego dla różnych grup wiekowych i poziomów zaawansowania;
- Polish Cafe i spotkania międzypokoleniowe służące nauce języka w przyjaznej atmosferze;
- Zajęcia edukacyjne i integracyjne w szkołach, bibliotekach i klubach integracji;
- Asystenci i asystentki międzykulturowe wspierający dzieci cudzoziemskie w szkołach;
- Zajęcia fonetyczne i pomoc w wypełnianiu dokumentów w języku polskim.

⁴¹ Dane własne ROPS w Poznaniu.

2. Integracja społeczna i kulturowa

- Pikniki, festiwale, warsztaty kulturowe i integracyjne;
- Spotkania międzypokoleniowe i sąsiedzkie, w tym z udziałem seniorów i dzieci;
- Wyjazdy integracyjne dla rodzin migrantów;
- Wspólne działania w małych społecznościach i klubach;
- Integracja przez Uniwersytet Trzeciego Wieku i rozmowy seniorów z migrantami.

3. Komunikacja i informacja

- Materiały i komunikaty w wielu językach, uproszczone informacje;
- Większa aktywność instytucji w mediach społecznościowych;
- Tworzenie stron informacyjnych i wielojęzycznych portali dla migrantów;
- Poradnictwo dotyczące procedur i rynku pracy.

4. Współpraca i sieciowanie

- Spotkania sieciujące i fora pomocy z udziałem wielu instytucji i organizacji pozarządowych;
- Integracja działań służb, sądów, parafii i lokalnych wolontariuszy;
- Rola lokalnych liderów w sieciowaniu.

POTRZEBY

● Potrzeba zmian systemowych

Eksperti zajmujący się tematyką migracji wskazują, że istnieje potrzeba ujednolicenia podejścia do integracji cudzoziemców, nadania jej ram prawnych⁴² oraz wdrożenia bardziej systemowych działań w tym zakresie⁴³. Jesienią 2024 r. przyjęto „Strategię Migracyjną Polski na lata 2025-2030”⁴⁴. Efektem wdrożenia strategii ma być „stworzenie przejrzystych i bezpiecznych zasad imigracji do Polski, kontrolowanej przez instytucje państwowe”⁴⁵. Zapisy strategii wywołały dyskusję w środowiskach i organizacjach⁴⁶ działających na rzecz migrantów⁴⁷, wątpliwości do

⁴² A. Narożniak, M. Princ, Integracja cudzoziemców jako przedmiot regulacji prawnej – wyzwania samorządowe w Zeszyty Prawnicze 24.1 / 2024, s. 215-229.

⁴³ K. Sydow, Między nauką a aktywizmem – o łączeniu działań badawczych z zaangażowaniem społecznym w tematyce Migracyjnej, Poznań 2023.

⁴⁴ "Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo" – strategia migracyjna na lata 2025–2030, przyjęta 15 października 2024 roku przez Radę Ministrów.

⁴⁵ <https://migrant.poznan.uw.gov.pl/pl/komunikaty/odzyskac-kontrolę-zapewnic-bezpieczenstwo-strategia-migracyjna-na-lata-2025-2030>, dostęp 23.06.2025.

⁴⁶ <https://konsorcjum.org.pl/10-punktow-krytyki-rzadowej-strategii-migracyjnej/>, dostęp 24.06.2025.

⁴⁷ <https://gazeta.sgh.waw.pl/meritum/polska-polityka-migracyjna-pomiedzy-oficjalna-strategia-rzeczywistoscia>, dostęp 24.06.2025.

nich zgłosił również Rzecznik Praw Obywatelskich.⁴⁸ Pojawiają się jednak głosy, że strategia jest próbą wypośrodkowania głosów różnych interesariuszy, w tym społeczeństwa⁴⁹. Wydaje się, że po kilku latach prowadzenia polityki migracyjnej przede wszystkim w oparciu o potrzeby rynku pracy⁵⁰, niezbędne jest zebranie dobrych praktyk, w tym inicjatyw samorządów, organizacji pozarządowych, pracodawców czy prywatnych osób w spójną całość i ujednolicenie podejścia do integracji cudzoziemców. Brak spójności i koordynacji działań w zakresie polityki migracyjnej może skutkować w perspektywie długofalowej negatywnymi konsekwencjami zarówno wobec kraju przyjmującego (np. napięcia i problemy społeczne, problemy gospodarcze, w tym rynku pracy i usług publicznych), jak i samych migrantów (np. trudności w integracji, nadużycia wobec migrantów poprzez wykorzystanie lub bagatelizowanie ich trudnej sytuacji osobistej, społecznej i prawnej⁵¹). Wypracowane rozwiązania systemowe, mające na celu włączenie cudzoziemców w funkcjonowanie polskiego społeczeństwa, powinny stanowić podstawę do prowadzenia polityki społecznej w odniesieniu do migrantów.

W województwie wielkopolskim kierunki działań integracyjnych wobec migrantów w ramach polityki społecznej wyznacza „Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku”. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu w odniesieniu do jej założeń realizuje projekty skierowane zarówno do samych migrantów, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz innych podmiotów działających na ich rzecz. Z doświadczenia ROPS-u w Poznaniu⁵² wynika, że przeszkodą w realizacji wielu działań integracyjnych skierowanych do migrantów jest rozproszenie przepisów w ramach różnych aktów prawa⁵³, a czasami nawet brak podstawy prawnej do podjęcia działania. Dla wielu samorządów i instytucji systemu pomocy i integracji społecznej jest to dużym wyzwaniem, szczególnie wówczas, gdy cudzoziemiec potrzebuje pomocy lub wsparcia, a nie ma prawa do korzystania, np. z usług publicznych lub systemu pomocy społecznej. Niezbędne jest zatem wpisanie w ramy prawne inicjatyw realizowanych poza systemem. Stworzenie spójnego systemu pozwoliłoby również na pojawienie się oferty wsparcia migrantów, w tych samorządach, gdzie jeszcze jej nie ma oraz rozszerzenie i finansowanie tam, gdzie już ją realizują podmioty publiczne lub niepubliczne. Dla zapewnienia trwałości i stabilności tego systemu⁵⁴ niezbędne jest również stworzenie zasad jego finansowania⁵⁵. Szczególnie ważne wydaje się to w przypadku mniejszych gmin, często

⁴⁸ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-strategia-migracyjna-pytania-premier-mswia-odpowiedz>, dostęp 24.06.2025.

⁴⁹ <https://gazeta.sgh.waw.pl/meritum/wyzwania-polskiej-polityki-migracyjnej>, dostęp 25.06.2025.

⁵⁰ <https://ewl.com.pl/ewl/wplyw-migracji-pracownikow-na-rynek-pracy-w-polsce/>, dostęp 25.06.2025.

⁵¹ Np. sytuacja dzieci cudzoziemskich pozbawionych opieki i przebywających na terenie RP.

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-rpd-cudzoziemcy-dzieci-bez-opieki-premier-mswia-odpowiedz>, dostęp 30.06.2025.

⁵² Wnioski ze spotkań organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu w ramach tzw. „Okrągłych stołów” w subregionach.

⁵³ Na ten problem również wskazywały rekomendacje w raporcie M. Hermanowski, K. Mączka, R. Necel, A. Nymś-Górna, M. Oliwa-Ciesielska, M. Zaręba, Pomoc społeczna w obliczu kryzysu uchodźczego, raport z badań, Poznań 2022, s. 86-88.

⁵⁴ Raport z dyskusji tematycznych w ramach szóstego spotkania Międzysektorowego Okrągłego Stołu na rzecz wsparcia integracji migrantów i migrantek w Polsce, https://poland.iom.int/sites/g/files/tmzbd1346/files/iom-raport_24.11.2022.pdf, dostęp 25.06.2025.

⁵⁵ Model lokalnej polityki włączania migrantów i migrantek w życie miast. Założenia i rekomendacje. Laboratorium Polityk Migracyjnych Miast i Regionów OBM UW, Warszawa 2023.k

o charakterze wiejskim, gdzie publiczny potencjał finansowo-organizacyjny jest mniejszy niż w przypadku miast. Jak pokazują doświadczenia innych krajów, migracja może być szansą lub zagrożeniem, przy czym z całą pewnością brak zaangażowania państwa w to zagadnienie, może prawdopodobnie przynieść więcej szkód niż korzyści⁵⁶. Budowanie spójnego systemu integracji cudzoziemców wymaga jednak zaangażowania w tym procesie wszystkich interesariuszy: samorządów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, migrantów, społeczności lokalnych, aby maksymalnie wykorzystać ich potencjał, wiedzę i zasoby.

- **Potrzeba rozwijania wiedzy i zainteresowania tematem migracji wśród lokalnych władz**

Budowanie jakiegokolwiek strategii, programu lub planu wymaga przychylności władz lokalnych. Doświadczenie pokazuje, że bardzo często trudno o takie poparcie wówczas, gdy dane przedsięwzięcie nie ma charakteru obligatoryjnego i nie wynika z przepisów prawa. Inicjatywy o charakterze społecznym, często nie są głównym priorytetem władz lokalnych, ponieważ efekt ich realizacji można zaobserwować w bardziej odległej perspektywie czasu. Mamy jednak w Wielkopolsce wiele przykładów, że działania integracyjne cudzoziemców są realizowane bez konkretnych zadań ustawowych JST, istnieje jednak obawa o ciągłość ich finansowania, gdy nie są one wpisane choćby w lokalne strategie lub prawo miejscowe. Warto zatem przekonywać decydentów o ważności działań integracyjnych na rzecz cudzoziemców, ponieważ to mieszkańcy (a nie obywatele) gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową⁵⁷. Jak wynika z wielkopolskiej praktyki, budowanie przychylności i zaufania władz lokalnych powinno opierać się na dyskusji o faktach⁵⁸, rzetelnych danych statystycznych, wskazywaniu wymiernych korzyści dla samorządów (w tym dla urzędów i ich pracowników) oraz pokazywaniu ewentualnych prognoz i zagrożeń w przypadku zaniechania działań na rzecz integracji cudzoziemców. Mimo, iż działania oddolne są bardzo istotnym elementem budowania strategii rozwiązywania problemów społecznych, konieczne są zmiany legislacyjne i wprowadzenie nowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w zakresie prowadzenia działań integracyjnych cudzoziemców⁵⁹, również dlatego, aby dać cudzoziemcom poczucie przewidywalności i bezpieczeństwa w kontakcie z władzą⁶⁰.

- **Potrzeba prowadzenia działań na rzecz integracji**

Integracja osób z doświadczeniem migracji to proces długofalowy, który wymaga zaangażowania wielu aktorów. Doświadczenia Polski w kontekście przyjmowania osób uciekających z Ukrainy przed wojną wskazują, że nieprzewidziane ruchy migracyjne potrafią wywołać w polskim

⁵⁶ A. Narożniak, M. Princ, Integracja cudzoziemców jako przedmiot regulacji prawnej – wyzwania samorządowe, w Zeszyty Prawnicze 24.1 / 2024, s. 215-229.

⁵⁷ Ustawa z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym, ze zmianami (Opracowano na podstawie: t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940).

⁵⁸ K. Sydow, Między nauką a aktywizmem – o łączeniu działań badawczych z zaangażowaniem społecznym w tematyce Migracyjnej, Poznań 2023, s. 28-30.

⁵⁹ A. Narożniak, M. Princ, Integracja cudzoziemców jako przedmiot regulacji prawnej – wyzwania samorządowe, w Zeszyty Prawnicze 24.1 / 2024, s. 215-229.

⁶⁰ M. Legutko (red.), Imigracja - Ratunek dla gospodarki i korzyści społeczne, s. 9, pracodawcy_raport_5_web, dostęp 31.07.2025.

społeczeństwie solidarność, a wiele wówczas podjętych działań miało charakter oddolny, wynikający z odruchu serca i chęci niesienia pomocy. Wydaje się, że po kilku latach przychylność społeczeństwa polskiego w stosunku do uchodźców zza ukraińskiej granicy maleje⁶¹, a nastawienie do migrantów z innych części świata podszyte jest obawami i wiąże się niechęcią do ich przyjmowania⁶², co nasila aktualny dyskurs medialny⁶³. Negatywne nastroje wobec imigracji z jednej strony związane są z przekonaniami Polaków, wśród których dominują opinie, że migracja spowodowana jest przede wszystkim czynnikami ekonomicznymi i chęcią korzystania migrantów ze świadczeń socjalnych bez podjęcia zatrudnienia, z drugiej zaś czynnikami osobistymi, takimi jak obniżenie poczucia bezpieczeństwa lub statusu społecznego. Warto dodać, że nierozwiązane problemy społeczne, ograniczony dostęp do pewnych usług publicznych (np. w zakresie mieszkalnictwa, pomocy społecznej, ochrony zdrowia czy opieki nad dziećmi) w kraju przyjmującym mogą wpływać na nastroje społeczne i otwartość społeczeństwa, tym bardziej, gdy podstawowe potrzeby migrantów nakładają się na niezaspokojone oczekiwania społeczeństwa przyjmującego. Utrzymujące się negatywne postawy wobec migrantów mogą mieć swoje konsekwencje⁶⁴, stąd potrzeba wskazywania w ramach działań o charakterze integracyjnym, że problemy życia dnia codziennego dotyczą tak samo cudzoziemców jak Polaków⁶⁵, a osiągnięcie spójności społecznej możliwe jest jedynie wówczas, gdy z usług i wsparcia korzystają wszystkie grupy społeczne, w tym migranci⁶⁶. Z kolei na poziomie systemowym, aby uniknąć napięć i konfliktów, należy rozważyć zwiększenie dostępu usług i zasobów poprzez ich pomnożenie, a nie redystrybucję.⁶⁷

Biorąc pod uwagę aktualną sytuację społeczną niezbędną potrzebą jest prowadzenie wszelkich kampanii informacyjnych na rzecz integracji społeczności przyjmującej z migrantami, w tym w kontekście przełamywania stereotypów. Z danych statystycznych wynika, że zdecydowana większość migrantów przyjeżdża do Polski w celach zarobkowych⁶⁸, a ich legalizacja pobytu często związana jest z otrzymaniem pozwolenia na pracę, informacje te jednak rzadko trafiają do przestrzeni publicznej. Dla przykładu według danych Narodowego Banku Polskiego⁶⁹ wskaźnik

⁶¹ P. Długosz, D. Izdebska-Długosz, Polskie społeczeństwo wobec uchodźców wojennych z Ukrainy, *Studia Migracyjne Przegląd Polonijny*, 2024.

⁶² <https://www.ipsos.com/pl-pl/polki-i-polacy-sceptyczni-wobec-przyjmowania-uchodzcow>, dostęp 25.06.2025.

⁶³ Obserwatorium Integracji Społecznej w Poznaniu, Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialnego, *Drzwi otwarte? drzwi zamknięte? Wymiary integracji społecznej migrantów w województwie wielkopolskim w ujęciu jednostkowym i instytucjonalnym*, Poznań 2021.

⁶⁴ I. Niewiadomska, K. Jurek, P. Wośko, Społeczno-demograficzne czynniki warunkujące pozytywne postawy wobec imigrantów. Badanie przekrojowe wśród osób mających kontakt z imigrantami z racji pełnionych funkcji zawodowych. *ZN KUL* 65 (2022), nr 2 (258).

⁶⁵ E. Subocz, M. Sternicka-Kowalska, B. Głuszak, Sytuacja życiowa uchodźców wojennych z Ukrainy. Badania w Województwie Warmińsko-Mazurskim, *Polityka Społeczna* nr 5–6/2024, s. 31.

⁶⁶ Raport z dyskusji tematycznych w ramach szóstego spotkania Międzysektorowego Okrągłego Stołu na rzecz wsparcia integracji migrantów i migrantek w Polsce, https://poland.iom.int/sites/g/files/tmzbd11346/files/iom-raport_24.11.2022.pdf, dostęp 25.06.2025.

⁶⁷ Jw.

⁶⁸ Z danych rejestru ZUS wynika, że w grudniu 2023 roku ponad 1,12 mln osób podlegało ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, które posiadały obywatelstwo inne niż polskie. ZUS, *Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2023*, czerwiec 2024 r.

⁶⁹ NBP, *Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2024 r., Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Białorusi w Polsce w 2024 r.*

zatrudnienia dorosłych obywateli Ukrainy w Polsce wyniósł prawie 80%, podobnie jak wśród obywateli Białorusi. Wielu migrantów mieszkających w Polsce prowadzi własną działalność gospodarczą lub pracuje zdalnie, część z nich wykonuje prace, których Polacy nie podejmują, często poniżej swoich kwalifikacji i aspiracji⁷⁰. Szacuje się, że udział migrantów przedwojennych i uchodźców z Ukrainy w wykonywaniu prac prostych jest znacząco wyższy niż Polaków i dzięki tej imigracji polskie PKB zyskuje 0,5-2,4% rocznie.⁷¹ Pracodawcy wskazują, że deficyt pracowników jest jedną z barier dla rozwoju przedsiębiorstw w naszym kraju, a demografia Polski, tj. zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa, wpłynie negatywnie nie tylko na kwestię organizacji opieki nad osobami starszymi i wysokość emerytur, ale również na kondycję polskich przedsiębiorstw⁷². Ich zdaniem, migracja może w pewnym stopniu odwrócić ten trend. Wydaje się, że informowanie polskiego społeczeństwa o pozytywnym wpływie pobytu migrantów w Polsce na sytuację społeczno-gospodarczą może zmienić sposób postrzegania przez nie zjawiska migracji jak i samych migrantów oraz większej przychylności w podziale dóbr i dostępu do usług.

Integracja cudzoziemców powinna odbywać się na różnych płaszczyznach, nie tylko w odniesieniu do rynku pracy czy w ramach kampanii informacyjnych, ale również na poziomie lokalnym, np. w szkołach, instytucjach kultury i w ramach kontaktów sąsiedzkich, czyli tam, gdzie może być budowany dialog międzykulturowy⁷³ i kształtowane są postawy społeczne⁷⁴. Integracja powinna przebiegać w obie strony, uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej (impresach okolicznościowych, dniach tematycznych, akcjach charytatywnych, nieformalnych spotkaniach) jest ważnym czynnikiem wpływającym na rozwijanie więzi społecznych i poszerzanie sieci kontaktów cudzoziemców, ale też na poznanie cudzoziemców przez społeczność polską. Wymaga to jednak zaangażowania lokalnych społeczności i informowania cudzoziemców o możliwości skorzystania przez nich z różnych inicjatyw na równych prawach jak społeczność lokalna. Organizacja tego typu wydarzeń może być znakomitą momentem, w którym swoją obecność mogą zaznaczyć instytucje pomocy i integracji społecznej (ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych, organizacje pozarządowe) wykorzystując dotychczasowe metody pracy środowiskowej, takie jak np. organizacja społeczności lokalnej.

- **Potrzeba zwiększania szans migrantów i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez dostęp do różnego rodzaju usług**

Podstawą procesu integracji cudzoziemców jest identyfikacja ich potrzeb. Jeśli chodzi o sprawy życia dnia codziennego często podobne one są do potrzeb mieszkańców kraju przyjmującego, szczególnie w zakresie dostępu do edukacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, mieszkalnictwa czy

⁷⁰ Obserwatorium Integracji Społecznej w Poznaniu, Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialnego, Drzwi otwarte? drzwi zamknięte? Wymiary integracji społecznej migrantów w województwie wielkopolskim w ujęciu jednostkowym i instytucjonalnym, Poznań 2021.

⁷¹ BGK, Wpływ napływu migrantów z Ukrainy na polską gospodarkę. Podsumowanie stanu wiedzy, marzec 2025.

⁷² M. Legutko (red.) Imigracja Ratunek dla gospodarki i korzyści społeczne, s. 9.

⁷³ Raport z dyskusji tematycznych w ramach szóstego spotkania Międzysektorowego Okrągłego Stołu na rzecz wsparcia integracji migrantów i migrantek w Polsce, https://poland.iom.int/sites/g/files/tmzbd1346/files/iom-raport_24.11.2022.pdf, dostęp 25.06.2025.

⁷⁴ Polski Instytut Ekonomiczny, Polacy i Ukraińcy - wyzwania integracji uchodźców, Warszawa 2023.

pomocy społecznej. Sytuacja cudzoziemców jest znacznie bardziej wymagająca niż w przypadku większości członków społeczności, która ich przyjmuje⁷⁵. Konieczne jest zatem wspieranie cudzoziemców w tych obszarach, gdzie mają trudności w odnalezieniu się w nowej rzeczywistości z uwagi na pojawiające się bariery.

Uregulowany status pobytowy to pierwszy i najważniejszy krok na drodze do stabilnego życia w Polsce. Legalizacja pobytu nie tylko otwiera drzwi do instytucji i usług, ale daje też poczucie bezpieczeństwa i szansę na integrację. Procedury związane z legalizacją pobytu w Polsce są skomplikowane. Trudności w legalizacji pobytu są jedną z najpoważniejszych przeszkód w procesie integracji. Zawiłości prawne systemu polskiego (w tym związane z prowadzeniem życia codziennego) i różnice kulturowe sprawiają, że wielu cudzoziemców nie wie, z jakich usług może skorzystać oraz w jakim zakresie. Stąd konieczność podjęcia działań po stronie państwa przyjmującego w zakresie upowszechniania wiedzy na temat praw, obowiązków i możliwości⁷⁶, z których mogą skorzystać cudzoziemcy, przy wykorzystywaniu wszelkich kanałów informacyjnych, w tym mediów społecznościowych. Komunikacja ta powinna być prowadzona w różnych językach. W celu wyrównywania dostępu do usług publicznych konieczne jest również przygotowanie instytucji, poprzez szkolenia dla kadr i zatrudnianie na stanowiskach związanych z tematyką osób z doświadczeniem migracji, tzw. ekspertów przez doświadczenie, którzy lepiej rozumiejąc proces integracji mogliby wspomóc innych cudzoziemców.

Bariera językowa jest przez specjalistów wskazywana jako największa bariera w procesie integracji. Nieznajomość języka niekorzystnie wpływa na wiele obszarów funkcjonowania życia codziennego, np. sytuację zawodową (poszukiwanie i otrzymanie zatrudnienia), kontakty osobiste (nawiązywanie relacji poza swoją grupę narodowościową), dostęp do usług publicznych (załatwianie spraw urzędowych, czy umówienie wizyty u lekarza). Badania samorządu województwa wskazują, że „osoby posługujące się innymi niż polski językami słowiańskimi mają znacznie mniej problemów związanych z barierą językową niż cudzoziemcy mówiącymi w językach z innych grup”, dla których jest on trudny i niezrozumiały⁷⁷. W tym obszarze deficytowy wydaje się być każdy aspekt. Brakuje bowiem kursów języka polskiego, standaryzowanych i z publicznym finansowaniem, egzaminy państwowe są drogie, a terminy odległe. Słuszne wydają się zatem postulaty dotyczące opracowania spójnego systemu certyfikacji języka polskiego, przy zapewnieniu publicznego i trwałego finansowania jako jednego z podstawowych elementów sprzyjających integracji migrantów. Konieczne jest również tworzenie przestrzeni (np. w lokalnych instytucjach kultury, centrach usług społecznych) i warunków do nauki języka polskiego, systemu zachęt do uczestnictwa w nich⁷⁸.

⁷⁵ K. Sydow, Działania na rzecz poprawy sytuacji cudzoziemców w Poznaniu w kontekście inicjatyw oddolnych, w *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna* 31, 2015 r, s. 87-96.

⁷⁶ Obserwatorium Integracji Społecznej w Poznaniu, Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialnego, *Drzwi otwarte? drzwi zamknięte? Wymiary integracji społecznej migrantów w województwie wielkopolskim w ujęciu jednostkowym i instytucjonalnym*, Poznań 2021.

⁷⁷ Obserwatorium Integracji Społecznej w Poznaniu, Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialnego, *Drzwi otwarte? drzwi zamknięte? Wymiary integracji społecznej migrantów w województwie wielkopolskim w ujęciu jednostkowym i instytucjonalnym*, Poznań 2021.

⁷⁸ Raport z dyskusji tematycznych w ramach szóstego spotkania Międzysektorowego Okrągłego Stołu na rzecz wsparcia integracji migrantów i migrantek w Polsce, https://poland.iom.int/sites/g/files/tmzbd11346/files/iom-raport_24.11.2022.pdf dostęp 25.06.2025.

Edukacja jest podstawą budowania spójności społecznej. W związku z czym wszyscy uczniowie, bez względu na pochodzenie, powinni mieć do niej równy dostęp i równe szanse na pozyskiwanie wiedzy. Konieczne jest przy tym wykorzystanie wszystkich narzędzi i metod pracy z uczniami, aby rozwijać kompetencje i wyrównywać szanse, a w konsekwencji umożliwić integrację. Szkoła bowiem to nie tylko miejsce nauki, ale również przestrzeń budowania relacji, rozwijania kompetencji językowych, rozumienia kultury i kształtowania tożsamości. Bez realnej możliwości uczestniczenia w systemie oświaty adaptacja staje się trudna. Kluczową rolę w tym procesie odgrywa również odpowiednio przygotowana kadra pedagogiczna, w tym ta pomagająca odnaleźć się uczniom cudzoziemskim w innej kulturze.⁷⁹ W ostatnich latach polski system edukacji stanął przed wyzwaniem dynamicznie rosnącej liczby uczniów-cudzoziemców, zwłaszcza z Ukrainy. W odpowiedzi na tę sytuację uruchomiono znaczące środki finansowe na wsparcie szkół, m.in. na organizację oddziałów przygotowawczych, dodatkowe lekcje języka polskiego oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. Choć wiele placówek i nauczycieli podejmuje aktywne działania integracyjne i edukacyjne, wciąż widoczna jest potrzeba systemowego wsparcia, szczególnie w zakresie szkoleń oraz stabilnego finansowania rozwiązań odpowiadających na długofalowe wyzwania związane z edukacją uczniów z doświadczeniem migracji.

Jednym z elementów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu jest dostęp do rynku pracy. Praca pełni różne funkcje, m.in. stanowi źródło utrzymania, umożliwia zaspokajanie potrzeb człowieka, określa jego pozycję w społeczeństwie, umożliwia rozwój⁸⁰ i nawiązywanie kontaktów społecznych. Brak dostępu do rynku pracy utrudnia codzienne funkcjonowanie i znacząco ogranicza możliwości integracyjne. W związku z powyższym niezbędne jest wspieranie cudzoziemców i pracodawców, m.in. w legalnym zatrudnianiu, uproszczenie procedury legalizacji zatrudnienia dla cudzoziemców, ułatwienie dostępu do rynku pracy poprzez uznanie dyplomów i kwalifikacji.

Wdrożenie działań integracyjnych w powyższych zakresach jest konieczne jak najwcześniej, aby zapobiegać wielowymiarowemu wykluczeniu społecznemu osób z doświadczeniem migracji. System wsparcia dla osób z doświadczeniem migracji wymaga wyjątkowej elastyczności, zarówno w zakresie zasobów kadrowych, jak i finansowych, infrastrukturalnych czy organizacyjnych. Skala i charakter potrzeb migrantów mogą zmieniać się dynamicznie, w zależności od sytuacji międzynarodowej, intensywności napływu osób, regionu ich pochodzenia czy lokalnego kontekstu społecznego (zwiększona liczba osób z doświadczeniem migracji na terenie danej gminy będąca rezultatem zatrudnienia w miejscowym przedsiębiorstwie). Oznacza to, że zasoby wsparcia muszą mieć zdolność do szybkiego „rozszerzania się”, np. w okresach wzmożonego zapotrzebowania oraz „kurczenia się”, gdy liczba potrzebujących spada. Wskazują na to doświadczenia z 2022 r. Tylko system oparty na zasadzie adaptacyjności, reagujący na bieżące wyzwania, jest w stanie zapewnić skuteczne i adekwatne do sytuacji wsparcie. Przykładem mogą być działania podejmowane na rzecz cudzoziemców, głównie obywateli Ukrainy w 2022 i 2024 r. Lokalne systemy pomocy społecznej, lokalne społeczności, grupy nieformalne, organizacje pozarządowe, znacząco zwiększały zakres i formy podejmowanych działań, by następnie w 2024 r., wobec większej samodzielności wielu osób

⁷⁹ B. Skałbana, Dziecko z rodziny migracyjnej w systemie oświaty, Warszawa 2017, s. 51.

⁸⁰ https://edukacjaustawicznadoroslych.eu/images/2016/4/03_4_2016.pdf dostęp 23.06.2025.

i rodzin z doświadczeniem migracji, stopniowo ograniczać działania, jednak pozostając otwartym na potrzeby tych osób.

- **Potrzeba szkolenia i kształcenia kadr pomocy i integracji społecznej z wielokulturowości i systemu wsparcia dla migrantów**

W adaptacyjności systemu wspierającego integrację cudzoziemców kluczową rolę odgrywa odpowiednio przygotowana kadra, m.in. osoby zatrudnione w systemie pomocy społecznej. To właśnie pracownicy socjalni i asystenci rodziny, koordynatorzy i specjaliści stanowią pierwszą linię kontaktu z osobami z doświadczeniem migracji, którzy mogą poszukiwać wsparcia. Wiedza pracowników, kompetencje kulturowe oraz umiejętność budowania relacji w zróżnicowanym kulturowo środowisku mają bezpośredni wpływ na jakość i skuteczność udzielanego wsparcia. Przeszkolona kadra jest w stanie nie tylko sprawnie poruszać się w skomplikowanych przepisach prawnych dotyczących legalizacji pobytu czy świadczeń socjalnych, ale również odpowiednio reagować na wyzwania wynikające z różnic językowych, kulturowych czy traumatycznych doświadczeń klientów. Szkolenia w zakresie międzykulturowości, przeciwdziałania dyskryminacji, komunikacji z osobami w kryzysie czy współpracy z tłumaczami stają się więc niezbędnym elementem podnoszenia jakości usług społecznych.

Dzięki dobrze przygotowanej kadrze, system pomocy społecznej może działać elastycznie, skalując wsparcie w zależności od aktualnych potrzeb, tworząc indywidualne ścieżki pomocy i skutecznie koordynując działania z innymi instytucjami i organizacjami. To właśnie ludzie, ich kompetencje, empatia i gotowość do uczenia się decydują o tym, czy wsparcie będzie realnie dostępne, adekwatne i sprzyjające integracji. Ponadto w systemie pomocy społecznej konieczna jest diagnoza potencjału możliwości wsparcia migrantów oraz przypisania ewentualnej roli poszczególnym podmiotom o charakterze pomocowym lub integracyjnym (np. CIS, KIS, inne podmioty ekonomii społecznej). Sytuacja migracyjna w 2022 r. pokazała, że skala problemu przerasta możliwości interwencyjne publicznego systemu pomocy społecznej. Ze względu na zwiększające się potrzeby na rzecz integracji cudzoziemców konieczne jest opracowanie standardów pracy socjalnej ukierunkowanej na pracę z osobami z doświadczeniem migracji oraz wzbogacenie oferty dydaktycznej studiów z zakresu pracy socjalnej i polityki społecznej o zagadnienie międzykulturowości⁸¹.

- **Potrzeba koordynacji współpracy międzysektorowej na rzecz integracji migrantów**

Tak jak wcześniej wskazano, w Polsce brakuje systemowych rozwiązań w zakresie integracji cudzoziemców, ponadto nie ma zdefiniowanych zadań w obszarze migracji pomiędzy poszczególnymi szczeblami samorządu oraz między administracją rządową a samorządową, z wyłączeniem kwestii legalizacji pobytu i rynku pracy. Przepisy regulujące postępowanie samorządów gminnych w zakresie organizacji i realizacji działań na rzecz migrantów w zasadzie nie istnieją, mimo że integracja odbywa się na poziomie lokalnym. Ponadto współpraca instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi prowadzona jest na zasadach ogólnych, a migracja nie jest obligatoryjnym elementem programów współpracy jednostek samorządu terytorialnego z NGO-sami. W związku z powyższym jedne samorządy podejmują różne inicjatywy na rzecz

⁸¹ M. Hermanowski, K. Mączka, R. Necel, A. Nymś-Górna, M. Oliwa-Ciesielska, M. Zaręba, Pomoc społeczna w obliczu kryzysu uchodźczego, raport z badań, Poznań 2022 r., s. 86-88.

integracji migrantów, inne nie, zwłaszcza wówczas, gdy odsetek cudzoziemców mieszkających w danej społeczności lokalnej jest niewielki lub działania te spotykają się z oporem społecznym. Oprócz konieczności określenia kompetencji poszczególnych aktorów mogących mieć wpływ na proces integracji cudzoziemców, należy również podnieść kwestie odpowiedzialności za koordynację działań integracyjnych na rzecz migrantów⁸². Główny problem, który został zauważony to przepływ informacji między różnymi podmiotami. Brak wiedzy nt. działalności lub możliwości oddziaływania poszczególnych instytucji i organizacji może prowadzić do dublowania form wsparcia lub rezygnacji z podejmowania jakiegokolwiek aktywności w zakresie integracji cudzoziemców, żywiąc przekonanie, że sprawy zostały rozwiązane przez kogoś innego. Wydaje się, że idealny model istnieje wówczas, gdy współpraca między różnymi instytucjami jest dobrowolna, jednak najlepiej rozwija się ona przybierając charakter regularnych kontaktów międzysektorowych, stąd tak ważna obecność sektora publicznego (m.in. ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji), pozarządowego oraz prywatnego (pracodawcy i inne instytucje rynku pracy). Wymiana doświadczeń może pozytywnie wpłynąć na podniesienie wiedzy, kompetencji oraz zrozumienie punktu widzenia na temat integracji migrantów poszczególnych aktorów. Innym bardzo istotnym efektem takiej współpracy może być włączenie wszystkich zainteresowanych w proces projektowania działań integracyjnych na rzecz cudzoziemców, od planowania do ewaluacji. Zasadnym wydaje się również rozważenie na poziomie lokalnym tworzenia stanowisk koordynatorów ds. integracji migrantów, którzy z jednej strony mogliby planować i koordynować działania w zakresie wsparcia migrantów i społeczeństwa przyjmującego, z drugiej zaś animować współpracę międzyinstytucjonalną w tym zakresie.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT dot. rozwiązań i realizacji polityki społecznej i integracyjnej w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji do „Wielkopolskiego programu wspierania osób z doświadczeniem migracji na lata 2026-2030”.

Mocne strony

1. Zapoczątkowany proces tworzenia podstaw regionalnej polityki integracyjnej.
2. Wzrost liczby działań samorządów i NGO-sów skierowanych do migrantów (kursy języka, integracja lokalna, działalność informacyjno-doradcza).
3. Doświadczenie jednostek samorządu terytorialnego w organizowaniu i realizowaniu wsparcia dla osób z doświadczeniem migracji.
4. Funkcjonowanie na terenie samorządów punktów wsparcia, punktów informacyjno-doradczych, gdzie migranci mogą otrzymać porady prawne oraz wsparcie psychologiczne, co było szczególnie istotne w pierwszym okresie napływu migrantów z Ukrainy, w związku z napaścią zbrojną Rosji na ten kraj.

⁸² Niektóre z ww. obszarów realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu w odniesieniu do zapisów „Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku”.

5. Działalność 5 Centrów Integracji Cudzoziemców (CIC) na terenie wszystkich subregionów województwa wielkopolskiego.
6. Centra Integracji Cudzoziemców jako szansa na poszerzenie oferty usług i poprawę dostępu do informacji o działaniach prowadzonych na rzecz migrantów.
7. Podnoszenie międzykulturowych kompetencji pracowników instytucji publicznych (w tym ośrodków pomocy społecznej, centrów usług społecznych).
8. Doświadczenie instytucji i podmiotów (JST, NGO) w realizacji projektów z funduszy UE skierowanych do migrantów.
9. Działania podejmowane przez samorządy i NGO-sy w celu uwypuklenia innych ról społecznych realizowanych przez migrantów, nie tylko ról pracowników, ale również sąsiadów, członków lokalnej społeczności.
10. Organizacje pozarządowe jako ważny partner w prowadzeniu działań na rzecz osób z doświadczeniem migracji i uchodźstwa.
11. Wzrost liczby zatrudnionych asystentów międzykulturowych w szkołach.
12. Przepisy nadające obywatelom Ukrainy ochronę tymczasową na terenie UE w formie statusu UKR, który wiąże się z uzyskaniem legalnego pobytu, dostępem do rynku pracy i prowadzenia działalności gospodarczej, korzystania z publicznego systemu ochrony zdrowia, edukacji i świadczeń socjalnych.

Słabe strony

1. Brak systemowego podejścia do integracji cudzoziemców na poziomie regionalnym i lokalnym.
2. Brak jednoznacznych standardów współpracy instytucji z migrantami – fragmentaryczne działania.
3. Brak spójnego wsparcia dla migrantów w sytuacjach kryzysowych (np. przemoc, kryzys bezdomności, utrata pracy).
4. Znaczna część usług dla migrantów ma charakter czasowy, uzależniony od projektów, brakuje zakorzenienia tych działań w systemie (instytucjonalizacji) i stabilnych źródeł finansowych.
5. Ograniczony i zróżnicowany terytorialnie dostęp migrantów do informacji o prawach, usługach publicznych i procedurach administracyjnych (bariera językowa, brak materiałów w zrozumiałym dla nich języku).
6. Prowadzenie w urzędach wojewódzkich spraw związanych z obsługą cudzoziemców w sposób przewlekły i długoterminowy.
7. Zbyt małe przygotowanie instytucji publicznych (OPS, szkoły, urzędy) do pracy w środowisku międzynarodowym.
8. Trudności językowe i niewystarczający dostęp do bezpłatnych kursów języka polskiego.
9. Niedostateczna liczba tłumaczy, asystentów międzykulturowych, doradców migracyjnych.
10. Brak spójnego monitoringu liczby migrantów w Polsce.
11. Brak informacji o liczbie cudzoziemców w kryzysie bezdomności.

Szanse

1. Rosnące zaangażowanie społeczności lokalnych i organizacji obywatelskich w działania integracyjne.
2. Działania prowadzone na rzecz społeczności przyjmującej – kampanie na rzecz walki z dyskryminacją, stereotypami, uprzedzeniami, rasizmem.
3. Postępujący proces integracji społecznej obywateli Ukrainy, wzrost stopienia znajomości języka polskiego, znaczna część osób ma stabilne zatrudnienie i perspektywę dłuższego pobytu.
4. Cudzoziemcy zapełniają luki kadrowe w zawodach deficytowych, wykazują wysoką aktywność zawodową, odgrywając tym samym istotną rolę na polskim rynku pracy.

5. Wysoki potencjał gospodarczy migrantów, wysoki wskaźnik przedsiębiorczości migrantów i ich udział w rynku pracy (cudzoziemcy uzupełniają niedobory na rynku pracy, w tym osoby o wysokich kwalifikacjach, również wysoko wykwalifikowani robotnicy).
6. Uzależnienie przyznawania i wypłaty świadczenia wychowawczego oraz dobry start od realizacji przez dziecko obowiązku szkolnego w polskim systemie edukacji.
7. Wprowadzenie podstawy prawnej do wydawania tzw. szybkich paszportów tymczasowych przez wojewodów obywatelom Ukrainy.
8. Możliwość wykorzystania nowoczesnych technologii do działań informacyjno-doradczych i wspierających dla migrantów np. aplikacji informacyjnych, e-poradnictwa, tłumaczeń wykonanych przy pomocy AI.
9. Możliwość, od 1 czerwca 2025 roku, załatwiania online wszystkich spraw dotyczących zatrudniania cudzoziemców, przez portal Praca.gov.pl. Dotyczy to między innymi: składania wniosków o zezwolenie na pracę, zgłaszania oświadczeń o powierzeniu pracy, przysyłania wymaganych dokumentów i załączników do wniosków.
10. Wprowadzenie, od 1 czerwca 2025 roku, procedury „fast track” – szybkiej ścieżki dla zezwoleń na pracę. Wnioski, których dotyczy procedura „fast track”, będą rozpatrywane w pierwszej kolejności. Szybką ścieżkę wprowadzono dla firm o znaczeniu strategicznym, kontynuacji zatrudnienia u tego samego pracodawcy oraz zawodów deficytowych, o ile takie zawody zostaną wskazane w odrębnym rozporządzeniu. Przyspieszone procedury dotyczą również wiz i zezwoleń na pobyt czasowy i pracę.

Zagrożenia

1. Wychowywanie dzieci w rodzinach niepełnych z uwagi na przymusową rozłąkę, dotyczy to w szczególności obywateli Ukrainy.
2. Rozluźnienie więzi w rodzinach cudzoziemców, brak wsparcia w kryzysowych sytuacjach ze strony rodziny, która pozostała w kraju pochodzenia.
3. Trudności w godzeniu przez kobiety pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi, z uwagi na brak wsparcia ze strony mężów, partnerów, rodziny.
4. Konieczność podejmowania przez cudzoziemców aktywności zawodowej poniżej kwalifikacji i aspiracji.
5. Trudności w odnalezieniu się w polskim systemie szkolnictwa.
6. Niestabilność przepisów prawa – częste zmiany dotyczące pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.
7. Utrzymująca się niepewność prawna migrantów (tymczasowe pozwolenia, zmiany legislacyjne, długie procedury).

8. Spadek aktywności i zaangażowania na rzecz migrantów ze strony społeczności, samorządów i państwa przyjmującego.
9. Narastające napięcia społeczne i wzrost ksenofobii w polskim społeczeństwie, powiązane ze spadkiem akceptacji dla pobytu cudzoziemców na terenie kraju, stereotypowe postrzeganie cudzoziemców.
10. Marginalizacja i izolacja migrantów w życiu społecznym np. z uwagi na bariery kulturowe i językowe (szczególnie kobiet i seniorów).
11. Uszczelnianie systemu udzielania pomocy np. w miejscach zbiorowego zakwaterowania, może skutkować problemami z zakwaterowaniem osób starszych, z niepełnosprawnościami, co może doprowadzić do ryzyka wystąpienia kryzysu bezdomności.
12. Trudna sytuacja finansowa migrantów po 60. roku życia.
13. Wzrastająca liczba dzieci cudzoziemskich przebywających w pieczy zastępczej.
14. Brak spójnych mechanizmów działań w zakresie wsparcia dzieci cudzoziemskich pozostawionych bez opieki.
15. Wykorzystywanie trudnej sytuacji cudzoziemców sprzyja pozbawianiu ich podstawowych praw człowieka (np. wykorzystywanie osób z doświadczeniem migracji jako „taniej siły roboczej”).
16. Zagrożenia wynikające z handlu ludźmi.

CELE I PRIORYTETY PROGRAMU

CEL GŁÓWNY: Wsparcie procesu integracji osób z doświadczeniem migracji i społeczeństwa przyjmującego.

PRIORYTETY

- I. Wsparcie osób z doświadczeniem migracji w prowadzeniu życia codziennego i zawodowego w Wielkopolsce.
- II. Wsparcie i rozwój kompetencji międzykulturowych kadry poszczególnych sektorów.
- III. Wsparcie społeczeństwa przyjmującego w międzykulturowym procesie integracji.

Cele szczegółowe:

- a. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości wsparcia osób z doświadczeniem migracji.
- b. Poprawa koordynacji i budowa zróżnicowanego regionalnego systemu wsparcia społecznego dla osób z doświadczeniem migracji, jak i pracującej z nimi kadry pomocy społecznej i integracyjnej.
- c. Upowszechnianie wiedzy nt. procesu integracyjnego w społeczeństwie przyjmującym i zwiększanie jego dostępności.

W celu wsparcia procesu integracji rozumianego jako dwukierunkowa interakcja migrantów i polskiego społeczeństwa przyjmującego, działania nakreślone w Programie będą realizowane w obszarze systemu polityki społecznej, z uwzględnieniem potrzeb, oczekiwań i możliwości odpowiedzi na wyzwania pojawiające się na trzech poziomach: codziennego życia migrantów ze szczególnym uwzględnieniem grup szczególnie wrażliwych (kobiety, młodzież, uchodźcy); działań instytucji realizujących indywidualne wsparcie dla migrantów; całościowego funkcjonowania systemu społecznego z uwzględnieniem podejścia międzykulturowego oraz zaangażowania polskiego społeczeństwa w proces międzykulturowej integracji. Program wspiera także aktywizację społeczną i samoorganizację migrantów mieszkających w Wielkopolsce poprzez zachęcanie ich do udziału w różnych grupach konsultacyjnych i do tworzenia w ich ramach rozwiązań na poziomie samorządu wojewódzkiego.

Rysunek 2. Struktura celów, priorytetów i kierunków strategicznych Programu (grafika w przygotowaniu)

CEL GŁÓWNY	WSPARCIE PROCESU INTEGRACJI OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI I SPOŁECZEŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO
PRIORYTETY	I. WSPARCIE OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI W PROWADZENIU ŻYCIA CODZIENNEGO I ZAWODOWEGO W WIELKOPOLSCE
	II. WSPARCIE I ROZWÓJ KOMPETENCJI MIĘDZYKULTUROWYCH KADRY POSZCZEGÓLNYCH SEKTORÓW
	III. WSPARCIE SPOŁECZEŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO W MIĘDZYKULTUROWYM PROCESIE INTEGRACJI
CELE SZCZEGÓŁOWE	ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI I POPRAWA JAKOŚCI WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI
	POPRAWA KOORDYNACJI I BUDOWA ZRÓŻNICOWANEGO REGIONALNEGO SYSTEMU WSPARCIA SPOŁECZNEGO DLA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI, JAK I PRACUJĄCEJ Z NIMI KADRY POMOCY SPOŁECZNEJ I INTEGRACYJNEJ
	UPOWSZECHNIANIE WIEDZY NT. PROCESU INTEGRACYJNEGO W SPOŁECZEŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM I ZWIĘKSZANIE JEGO DOSTĘPNOŚCI
KIERUNKI INTERWENCJI	USŁUGI SPOŁECZNE
	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA
	AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA I OBYWATELSKA
	WŁĄCZENIE SPOŁECZNE
	KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

WIZJA

Osoby z doświadczeniem migracji są pełnoprawnymi członkami wspólnoty samorządowej województwa wielkopolskiego i jako tacy powinni mieć prawo do wysokiej jakości wsparcia w obszarach, w których tego potrzebują.

W odpowiedzi na te potrzeby i zdiagnozowane deficyty Samorząd Województwa Wielkopolskiego, a w jego imieniu Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – Dział Polityki Migracyjnej, planuje szereg działań opisanych w niniejszym Programie, w wyniku których poprawie ulegnie jakość życia migrantów w Wielkopolsce oraz zostanie zwiększony poziom świadomości społecznej związanej z procesem integracji w podejściu międzykulturowym.

ROPS jako instytucja regionalna realizuje działania m.in. na poziomie subregionalnym, aby uwzględnić zróżnicowaną perspektywę interesariuszy z pięciu subregionów Wielkopolski (kaliski, koniński, leszczyński, pilski i poznański). Dzięki temu powstaje przestrzeń do artykułowania potrzeb i wykorzystania zasobów zarówno terenów miejskich, jak i wiejskich. Wśród osób zaproszonych do dalszej współpracy są przedstawiciele i liderzy organizacji utworzonych przez migrantów, w tym pochodzących z krajów trzecich (TCN). To szansa na wzmacnianie zaufania i wzajemnego szacunku oraz tworzenie przestrzeni, w której interesariusze mogą wspólnie wypracowywać nowe pomysły na rozwiązywanie wspólnych problemów i radzenie sobie z wyzwaniami, a także proponować strategie integracji i działania o charakterze lokalnym. Interesariusze reprezentują jednostki samorządu terytorialnego, organizacje społeczeństwa obywatelskiego (w tym te prowadzone przez migrantów), naukowców i uniwersytety, przedstawicieli sektora kultury, edukacji, zdrowia i pracy, jednostki świadczące usługi publiczne, w tym społeczne, i przedstawicieli sektora prywatnego.

Rysunek 3. Wizja Wielkopolskiego Programu Wspierania Osób z Doświadczeniem Migracji

W wyniku realizacji Programu w 2030 r. w Wielkopolsce:	1. Instytucje i organizacje działające na rzecz osób z doświadczeniem migracji będą świadczyć większą liczbę, bardziej zróżnicowanych usług, dostosowanych do potrzeb migrantów.
	2. Osoby z doświadczeniem migracji mieszkające w województwie wielkopolskim zostaną objęte dodatkowym wsparciem.
	3. Instytucje i organizacje realizujące zadania na rzecz osób z doświadczeniem migracji będą współpracować ze sobą w większym stopniu.
	4. Pracownicy instytucji zajmujących się wsparciem osób z doświadczeniem migracji zyskają szerszy dostęp do doradztwa, szkoleń oraz innych form podnoszenia kwalifikacji, przygotowujących do pracy w środowisku odmiennym kulturowo.

	5. Społeczeństwo przyjmujące będzie dysponować pełniejszą informacją oraz umiejętnościami ułatwiającymi interakcje i współdziałanie z osobami z doświadczeniem migracji.
--	--

MISJA

Osiągnięcie celu, sformułowanego w wizji wymaga nie tylko podjęcia szeregu działań opisanych w Programie, ale też ich realizacji, zgodnie z określonymi zasadami.

Misją niniejszego Programu jest stworzenie warunków i dostarczenie narzędzi koniecznych do podejmowania skutecznych, skonsolidowanych, interdyscyplinarnych i przynoszących trwałe efekty działań na rzecz wielkopolskich migrantów i społeczeństwa przyjmującego, a także ich wsparcia. Realizacja polityki społecznej na rzecz ww. interesariuszy będzie oparta na regule 3 „W” – wrażliwości, wyobraźni, współuczestnictwie.

Rysunek 4. Misja Programu oparta na regule 3 „W” (grafika w przygotowaniu)

WRAŻLIWOŚĆ	System wsparcia osób z doświadczeniem migracji zbudowany jest z instytucji, ich narzędzi i procedur wsparcia, których zadaniem jest pomoc konkretnym ludziom doświadczającym problemów. Zobowiązaniem dla Programu jest wrażliwość na potrzeby osób i takie planowanie działań instytucji, by odpowiadały na nie w jak największym stopniu.
WYOBRAŹNIA	Polityki wsparcia osób z doświadczeniem migracji podlega zmianom. Wyzwaniem dla Programu jest uwzględnienie jak najszerzej perspektywy działań możliwych do realizacji w chwili obecnej oraz potencjalnie wykonywalnych w najbliższej przyszłości przy sprzyjających warunkach i finansowaniu.
WSPÓŁUCZESTNICTWO	Realna zmiana sytuacji osób z doświadczeniem migracji możliwa jest tylko poprzez podejmowanie zintegrowanych, kompleksowych działań przez wszystkie instytucje wsparcia działające we współpracy i porozumieniu. Samorząd Województwa Wielkopolskiego postrzega swoje zadania zgodnie z zasadą subsydiarności jako wspieranie samorządów lokalnych w realizacji ich zadań na rzecz wspólnego odbiorcy - mieszkańca gminy, powiatu i Wielkopolski.

Wszystkie działania realizowane w ramach Programu winny być:

- **dostępne** – bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną, a jego realizatorzy zobligowani będą do zapewnienia sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa wszystkich osób na jednakowych zasadach;

- **dopasowane do szerokiej grupy odbiorców**, ich potrzeb językowych, komunikacyjnych, fizycznych oraz umiejętności i kompetencji, tworząc tym samym dostępną przestrzeń międzykulturową;
- **włączające dla obywateli Krajów Trzecich** (z naciskiem na grupy szczególnie wrażliwe) – podnoszące aktywność społeczną i samoorganizację migrantów zamieszkujących region Wielkopolski poprzez ich udział w tworzeniu i monitoringu wprowadzanych rozwiązań i przestrzeń do tworzenia przez nie nowych rozwiązań (innowacje i włączenie).

PRIORYTETY PROGRAMU

Działania przewidziane do realizacji w ramach kierunków interwencji 1-4 powinny być wdrażane na poziomie lokalnych samorządów i innych realizatorów usług, przy możliwym wsparciu bezpośrednim lub pośrednim SWW/ROPS. Działania przewidziane do realizacji w ramach kierunku interwencji – 5. Koordynacja polityki społecznej, wdrażane będą na poziomie regionalnym, bezpośrednio przez ROPS/SWW.

PRIORYTET I: WSPARCIE OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI W PROWADZENIU ŻYCIA CODZIENNEGO I ZAWODOWEGO W WIELKOPOLSCE

1. USŁUGI SPOŁECZNE poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom potrzebującym przez realizatorów bezpośrednich	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (1) infrastruktura wsparcia, np. konkretne typy instytucji (2) cała przestrzeń publiczna	3. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom osób z doświadczeniem migracji i oddziaływanie na nie, a tym samym umożliwienie pełnego udziału w życiu społecznym, zawodowym, gospodarczym i kulturalnym
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1 Rozwój usług z zakresu wsparcia psychologicznego dla osób z doświadczeniem migracji, w szczególności leczenia zespołu stresu pourazowego i innych psychiatrycznych konsekwencji traumy wojennej.	2.1 Rozwój oferty usług punktów informacyjnych i wsparcia interwencyjnego dla rodzin i dzieci z doświadczeniem migracji. 2.2 Poszerzenie oferty miejsc świadczenia usług profilaktycznych i integracji społeczności, w tym Domy	3.1 Wspieranie inicjatyw na rzecz osób z doświadczeniem migracji m.in.: wsparcie rozwoju modeli usług organizacji czasu wolnego, integracji migrantów, prowadzenia aktywności poza edukacyjnej, tworzenie warunków do rozwoju inicjatyw	4.1 Rozwój możliwości nauki języka polskiego jako drugiego. 4.2 Rozwój oferty kursów adaptacyjnych dla osób z doświadczeniem migracji, w możliwie jak najszybszym terminie po ich przybyciu do Wielkopolski.

1.2 Rozwój usług terapeutycznych oraz profilaktyki zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży w zrozumiałym dla nich języku. 1.3 Zwiększenie dostępności usług prawniczych w zakresie spraw związanych z legalizacją pobytu oraz legalizacją pracy. 1.4 Zwiększenie dostępności usług zwiększających kompetencje społeczne osób z doświadczeniem migracji. 1.5 Rozwój usług z zakresu doradztwa i coachingu kariery dla osób z doświadczeniem migracji. 1.6 Rozwój wsparcia dla osób z doświadczeniem migracji przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez specjalistyczne poradnictwo w języku dla nich zrozumiałym (w tym: psychologiczne, rodzinne, pedagogiczne, medyczne,	Sąsiedzkie, miejsca aktywności lokalnej, Centra Inicjatyw Rodzinnych, o działania realizowane przez migrantów i migrantki.	podjętych przez społeczność lokalną. 3.2 Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z doświadczeniem migracji poprzez realizację otwartych konkursów ofert, m.in. w obszarze psychoprofilaktyki, wsparcia integracji migrantów. 3.3 Wspieranie programów, inicjatyw, działań sprzyjających rozwijaniu umiejętności społecznych, obywatelskich, kulturalnych i komunikacyjnych oraz przedsiębiorczości osób migranckich. 3.4 Wspieranie powstawania grup samopomocowych wśród osób z doświadczeniem migracji. 3.5 Propagowanie pozytywnych wzorców zaangażowania na rzecz osób z doświadczeniem migracji w lokalnej społeczności poprzez działania edukacyjne, promocyjne oraz dofinansowanie inicjatyw oddolnych.	4.3 Zwiększenie liczby asystentów i asystentek międzykulturowych wspierających dzieci w polskim systemie edukacji. 4.4 Wspieranie programów mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób z doświadczeniem migracji (KIS, CIS). 4.5 Wspieranie działań wzmacniających aktywność społeczno-zawodową osób z doświadczeniem migracji zagrożonych wykluczeniem społecznym lub w kryzysie poprzez udostępnienie informacji o ofercie usług aktywizujących w języku dla nich zrozumiałym. 4.6 Wspieranie inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie niedostosowaniu społecznemu osób z doświadczeniem migracji, w tym: wspieranie projektów edukacyjnych ukierunkowanych na wzmocnienie kompetencji społecznych, zdolności radzenia
--	---	---	---

prawne, ekonomiczne, mediacyjne). 1.7 Rozwój usług wsparcia dzieci i młodzieży w środowisku poprzez placówki wsparcia dziennego, działania podwórkowe, kluby młodzieżowe umożliwiające kontynuację nauki języka ojczystego oraz tradycji i kultury kraju pochodzenia. 1.8 Rozwój usług wspierających usamodzielnianie się osób z doświadczeniem migracji. 1.9 Rozwój usług wspierających seniorów z doświadczeniem migracji zagrożonych wykluczeniem społecznym. 1.10 Wsparcie informacyjne w języku zrozumiałym dla osoby z doświadczeniem migracji, polegające na udzielaniu porad, wskazówek, wymianie informacji niezbędnych do zrozumienia kondycji psychofizycznej dziecka. 1.11 Rozwój systemu asystentury rodzinnej		3.6 Rozwój zaangażowania i wolontariatu migrantów na rzecz społeczności lokalnej. 3.7 Budowanie poczucia odpowiedzialności za społeczność lokalną poprzez przekazywanie wiedzy o społeczeństwie (m.in. wybory, budżet obywatelski, budżet szkolny). 3.8 Wsparcie studentów-migrantów w obszarze zdobywania wiedzy o społeczeństwie poprzez praktyki i staże w instytucjach. 3.9 Tworzenie przestrzeni i zachęcanie do aktywności społecznej dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracji (m.in. samorząd studencki, wolontariat, ochotnicza straż pożarna).	sobie w sytuacjach kryzysowych oraz rezyliencji psychicznej.
---	--	---	---

o elementy wsparcia dla osób z doświadczeniem migracji.			
1.12 Wsparcie osób objętych Indywidualnymi Programami Integracji.			

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

PRIORYTET I: WSPARCIE OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI W PROWADZENIU ŻYCIA CODZIENNEGO I ZAWODOWEGO W WIELKOPOLSCE

działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb osób z doświadczeniem migracji i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1 Monitorowanie sytuacji społeczno-demograficznej osób z doświadczeniem migracji i realizacji zadań w tym obszarze (m.in. realizacja dedykowanych badań w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji, analizy JST).
- 5.2 Planowanie strategiczne, w tym programowanie działań w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji realizowanych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego i współfinansowanych ze środków będących w dyspozycji SWW.
- 5.3 Nadawanie priorytetu politycznego i strategicznego oraz rzecznictwo rozwiązań prawnych adekwatnych do potrzeb osób z doświadczeniem migracji (m.in. promowanie nowych rozwiązań w zakresie wsparcia osób z doświadczeniem migracji, lobbowanie na rzecz zmiany niefunkcjonalnych rozwiązań).
- 5.4 Tworzenie, wdrażanie i upowszechnianie innowacji społecznych odpowiadających na potrzeby osób z doświadczeniem migracji (m.in. opracowywanie nowych modeli i rozwiązań, udostępnianie informacji o dobrych praktykach, nawiązywanie partnerstw).
- 5.5 Inicjowanie, wdrażanie i upowszechnianie innowacji społecznych na potrzeby osób z doświadczeniem migracji (m.in. w ramach regionalnych inkubatorów innowacji).
- 5.6 Promowanie dobrych praktyk i modelowych rozwiązań w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji.
- 5.7 Koordynowanie funkcjonowania Centrów Integracji Cudzoziemców – zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług dla osób z doświadczeniem migracji, w tym zagrożonych wykluczeniem, na terenie całej Wielkopolski.
- 5.8 Wspieranie działań zmierzających do budowy kompleksowego systemu wsparcia osób z doświadczeniem migracji (m.in. poszerzenie oferty Centrów Integracji Cudzoziemców).

PRIORYTET II: WSPARCIE I ROZWÓJ KOMPETENCJI MIĘDZYKULTUROWYCH KADRY POSZCZEGÓLNYCH SEKTORÓW

1. USŁUGI SPOŁECZNE poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom potrzebującym przez realizatorów bezpośrednich	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (1) infrastruktura wsparcia, np. konkretne typy instytucji (2) cała przestrzeń publiczna	3. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom kadry w zakresie prowadzenia działań na rzecz osób z doświadczeniem migracji
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1 Rozwój usług związanych z diagnozowaniem sytuacji społecznej osób z doświadczeniem migracji. 1.2 Rozwój kompetencji asystentów rodziny o elementy pracy z rodziną z doświadczeniem migracji. 1.3 Wsparcie PCPR-ów w realizacji Indywidualnych Programów Integracji osób, które uzyskały ochronę międzynarodową oraz członków ich rodzin.	2.1 Rozwój miejsc konsultacyjnych dla kadry pomocy społecznej i organizacji pozarządowych pracujących z osobami z doświadczeniem migracji.	3.1 Wspieranie rozwoju NGO-sów działających na rzecz aktywności społecznej i samoorganizacji migrantów. 3.2 Wspieranie rozwoju zawodowego pracowników systemu pomocy społecznej w stosowaniu metod organizowania i animowania społeczności lokalnych (np. OSL) w kontekście problematyki społeczności wielokulturowych, radzenia sobie z problemami np. niechęci społeczności lokalnych do osób z doświadczeniem migracji, występowania napięć i konfliktów na tle kulturowym lub narodowościowym.	4.1 Wspieranie systemu poradnictwa dla kadr poszczególnych systemów w zakresie realizacji ich działań zawodowych na rzecz osób z doświadczeniem migracji. 4.2 Umożliwianie szerszego dostępu do szkoleń, wizyt studyjnych, w zakresie prowadzenia działań na rzecz osób z doświadczeniem migracji. 4.3 Wzmocnienie współpracy międzysektorowej / międzyinstytucjonalnej na rzecz osób z doświadczeniem migracji.

		3.3 Wspieranie inicjatyw z zakresu oddolnej organizacji osób posiadających specjalistyczną wiedzę i kompetencje, którzy chcą np. wolontaryjnie wspierać działania na rzecz osób z doświadczeniem migracji (tłumacze, prawnicy).	
--	--	---	--

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

PRIORYTET II: WSPARCIE I ROZWÓJ KOMPETENCJI MIĘDZYKULTUROWYCH KADRY POSZCZEGÓLNYCH SEKTORÓW
działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb osób z doświadczeniem migracji i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1 Dostarczanie zasobów materialnych (m.in. dotacje celowe dla JST, otwarte konkursy ofert, wsparcie w pozyskiwaniu środków z innych źródeł, jak Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027) i wsparcia merytorycznego (m.in. modele, wsparcie szkoleniowe) dla realizacji usług na rzecz wsparcia osób z doświadczeniem migracji.
- 5.2 Wspieranie samorządów lokalnych z uwzględnieniem planowania strategicznego na poziomie lokalnym, uwzględniające potrzeby osób z doświadczeniem migracji (m.in wsparcie JST w procesie opracowywania programów na rzecz osób z doświadczeniem migracji, konsultacje, doradztwo, warsztaty).
- 5.3 Wspieranie JST w koordynacji i organizacji usług na rzecz osób z doświadczeniem migracji (m.in. sieciowanie interesariuszy, wdrażanie modelu koordynacji usług w gminie, wsparcie w uruchamianiu usług: finansowe, szkoleniowe, doradcze, upowszechnianie modeli, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń między JST w zakresie organizacji usług, wizyty studyjne).
- 5.4 Wspieranie JST w uruchamianiu usług profilaktycznych kierowanych do osób z doświadczeniem migracji (m.in. sieciowanie interesariuszy, wsparcie w uruchamianiu usług w gminie: finansowe, szkoleniowe, doradcze, wizyty studyjne).
- 5.5 Wspieranie JST w procesach dostosowywania do istotnych zmian systemowych wprowadzanych na poziomie centralnym (m.in. w obszarze strategii migracyjnej).
- 5.6 Wspieranie potencjału podmiotów i kompetencji kadry działającej na rzecz osób z doświadczeniem migracji (m.in przez szkolenia i doskonalenie zawodowe z uwzględnieniem superwizji, opracowanie i udostępnienie narzędziowników).

- 5.7 Ujednolicenie standardów i procesów wsparcia osób z doświadczeniem migracji, wyrównanie nierówności w dostępie do usług pomiędzy subregionami.
- 5.8 Wspieranie podnoszenia kompetencji specjalistów pracujących w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji (m.in. asystentów międzykulturowych, asystentów rodziny).
- 5.9 Współpraca z partnerami instytucjonalnymi w zakresie wsparcia osób z doświadczeniem migracji, w szczególności z systemem sprawiedliwości, edukacji i zdrowia, w celu poszukiwania optymalnych rozwiązań.

PRIORYTET III: WSPARCIE SPOŁECZEŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO W MIĘDZYKULTUROWYM PROCESIE INTEGRACJI

1. USŁUGI SPOŁECZNE poszczególne formy wsparcia udzielanego osobom potrzebującym przez realizatorów bezpośrednich	2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (1) infrastruktura wsparcia, np. konkretne typy instytucji (2) cała przestrzeń publiczna	3. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA potencjał poszczególnych ludzi i grup do podejmowania oddolnych działań, zrzeszania się, realizowania różnego rodzaju aktywności	4. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom w zakresie międzykulturowego procesu integracji
KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA	KIERUNKI DZIAŁANIA
1.1 Rozwój usług dla podmiotów rynku pracy z zakresu wsparcia w procesie legalizacji pobytu i zatrudnienia osób z doświadczeniem migracji. 1.2 Tworzenie międzykulturowych programów edukacji.	2.1 Wspieranie instytucji, NGO-sów, grup nieformalnych w kreowaniu przestrzeni publicznej dla realizacji potrzeb kulturowych osób z doświadczeniem migracji (m.in. kultywowania tradycji, nauki języka kraju pochodzenia). 2.2 Wspieranie tworzenia punktów informacji międzykulturowej dostępnych również dla mieszkańców (m.in. możliwość rozmowy z konsultantem, specjalistą). 2.3 Wsparcie dla bibliotek, domów kultury i klubów osiedlowych w prowadzeniu działań międzykulturowych.	3.1 Kreowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku osób z doświadczeniem migracji (m.in. przez działania promocyjne, kampanie społeczne i inne działania aktywizacyjne). 3.2 Wspieranie inicjatyw budujących wzajemną odpowiedzialność i zrozumienie w społeczności lokalnej poprzez poznawanie zarówno społeczeństwa przyjmującego, jak i społeczeństw pochodzenia osób z doświadczeniem migracji. 3.3 Wykorzystanie wiedzy i doświadczenia migracyjnego polskich obywateli dla wzmacniania integracji i budowania mostów między społeczeństwem przyjmującym,	4.1 Wspieranie inicjatyw mających na celu wspomaganie procesu integracji rozumianego jako proces dwustronny zachodzący między osobami z doświadczeniem migracji a społeczeństwem przyjmującym. 4.2 Rozwój usług wspierających otoczenie osób z doświadczeniem migracji (min. szkolenia i warsztaty). 4.3 Wzmocnienie procesu integracyjnego i budowanie przestrzeni dla niego w społeczeństwie przyjmującym i wśród osób z doświadczeniem migracji. 4.4 Włączanie w szerszym zakresie pracodawców, zatrudniających

		a migrantami na zasadzie wspólnoty doświadczeń. 3.4 Wsparcie społeczności przyjmującej w kreowaniu przestrzeni integracji międzykulturowej oraz budowaniu zachęt do aktywności społecznej dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracji (w zakresie tworzenia atrakcyjnej oferty działań, sposobów organizowania włączających imprez, radzenia sobie z napięciami i konfliktami na tle kulturowym. 3.5 Wsparcie instytucji, NGO, przedsiębiorstw, w organizowaniu staży i praktyk dla osób z doświadczeniem migracji (np. informatory z zakresu prawa migracyjnego, edukacji międzykulturowej, integracji zespołów wielokulturowych, pracy w wielokulturowym zespole, itp.) 3.6 Propagowanie pozytywnych wzorców zaangażowania na rzecz osób z doświadczeniem migracji w lokalnej społeczności	lokalnie osoby z doświadczeniem migracji, do międzyinstytucjonalnej współpracy na rzecz tworzenia otwartych i przyjaznych społeczności. 4.5 Wsparcie rozwoju nowych usług społecznych, jak mediacje międzykulturowe w sytuacjach konfliktowych.
--	--	---	---

		poprzez działania edukacyjne, promocyjne oraz dofinansowanie inicjatyw oddolnych.	
--	--	---	--

5. KOORDYNACJA POLITYKI SPOŁECZNEJ

PRIORYTET III: WSPARCIE SPOŁECZEŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO W MIĘDZYKULTUROWYM PROCESIE INTEGRACJI

działania koordynacyjne Samorządu Województwa Wielkopolskiego / Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu, których celem jest tworzenie sprzyjających warunków funkcjonowania instytucji pozwalających im na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb osób z doświadczeniem migracji i świadczenie wysokiej jakości wsparcia

- 5.1 Podnoszenie świadomości społecznej na temat wielokulturowości, różnorodności etnicznej oraz wspieranie dialogu międzykulturowego i przeciwdziałanie wszelkim odmianom dyskryminacji.
- 5.2 Współpraca sektorowa i międzysektorowa w zakresie integracji osób z doświadczeniem migracji, wspieranie potencjału podmiotów i kompetencji kadry instytucji oraz realizacji działań ukierunkowanych na edukację międzykulturową.
- 5.3 Wspieranie współpracy sektorowej i międzysektorowej na rzecz osób z doświadczeniem migracji, poprzez stworzenie regionalnej rady ds. Osób z doświadczeniem migracji lub Wielkopolskiej Rady Migrantów i Migrantek.
- 5.4 Tworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń dla podmiotów działających na rzecz osób z doświadczeniem migracji (m.in. tworzenie sieci współpracy).
- 5.5 Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie integracji międzykulturowej.
- 5.6 Przygotowanie i przeprowadzenie kampanii społecznych w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji migrantów i budowania społeczeństwa wielokulturowego.
- 5.7 Upowszechnianie wyników badań i raportów we współpracy z instytucjami badawczymi i innymi podmiotami edukacyjnymi.
- 5.8 Wspieranie JST w działaniach na rzecz integrowania społeczeństwa przyjmującego i migrantów w ramach społeczności lokalnej.

PRZEDSIĘWZIĘCIA STRATEGICZNE

Przedsięwzięcia strategiczne to konkretne działania i projekty podejmowane lub zaplanowane do podjęcia przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, wpisujące się w kierunek interwencji „Koordynacja polityki społecznej”. Mogą one być podejmowane przez ROPS samodzielnie lub w partnerstwie, mieć charakter długotrwałego procesu lub cyklicznego przedsięwzięcia, a ich finansowanie opierać się może na środkach własnych lub zewnętrznych. Tym, co je łączy, jest zobowiązanie ROPS do podjęcia określonego działania, w odpowiedzi na wynikające ze sporządzonej diagnozy potrzeby, w zakresie koordynacji regionalnego systemu wsparcia osób z doświadczeniem migracji.

REALIZOWANE PROJEKTY

- Projekt **„Wsparcie wielkopolskich migrantów”** dofinansowanego ze środków Programu „Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027” w ramach działania 6.12 „Integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich, w tym migrantów”

Grupa docelowa: obywatele państw trzecich z województwa wielkopolskiego, przebywający w Polsce legalnie, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach oraz ich otoczenie, tj. społeczeństwo przyjmujące oraz podmioty i instytucje w ramach współpracy sektorowej i międzysektorowej.

Cele: poprawa integracji społeczno-gospodarczej migrantów, podniesienie kompetencji międzykulturowych pracowników instytucji, poprawa postrzegania migrantów i utrwalenie wsparcia osób z doświadczeniem migracji przez Centra Integracji Cudzoziemców.

Działania:

- kursy języka polskiego;
- kursy adaptacyjne;
- doradztwo i kursy zawodowe;
- doradztwo międzykulturowe;
- wsparcie prawne;
- pomoc psychologiczna;
- wsparcie dla kadr administracji publicznej.

Czas realizacji: 01.10.2023-30.06.2029

Wartość projektu: 16 199 999,75 zł

- Projekt **„Integracja i kompleksowe wsparcie obywateli państw trzecich na terenie Wielkopolski”** dla Programu Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na lata 2021-2027, SC2 Legalna migracja i integracja

Grupa docelowa: osoby zamieszkujące na terenie województwa wielkopolskiego, w tym obywatele państw trzecich (spoza Unii Europejskiej), bezpaństwowcy oraz osoby o nieokreślonym

obywatelstwie, legalnie przebywający na terenie Polski, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.

Cele: funkcjonowanie Centrów Integracji Cudzoziemców w Poznaniu, Lesznie, Pile, Kaliszu i Koninie oraz utworzenie dodatkowego Centrum Integracji Cudzoziemców w Ostrowie Wielkopolskim, a tym samym dostarczenie cudzoziemcom niezbędnego wsparcia integracyjnego, kształtowanie, a następnie wzmocnienie sieci współpracy pomiędzy strukturami samorządowymi, innymi instytucjami i organizacjami.

Działania:

- doradztwo w zakresie legalizacji pobytu i pracy w Polsce świadczone przez Wielkopolski Urząd Wojewódzki;
- wsparcie informacyjne;
- wsparcie w zakresie prawa pracy oraz prawa rodzinnego;
- konsultacje psychologiczne dla dzieci i młodzieży;
- kursy języka polskiego;
- kursy adaptacyjne;
- półkolonie i jednodniowe wycieczki połączone z nauką języka polskiego;
- utworzenie i prowadzenie strony internetowej wraz z aplikacją mobilną;
- wsparcie ekspertów;
- szkolenia i warsztaty z przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz przemocy domowej;
- utworzenie i prowadzenie infolinii dla cudzoziemców posługujących się językami rzadkimi;
- realizacja szkoleń dla pracowników oświaty, administracji publicznej i punktów informacyjnych Centrów.

Czas realizacji: 01.03.2025-30.06.2029

Wartość projektu: 42 588 765,99 zł

- Projekt „**Koordinacja polityki społecznej w Wielkopolsce**” dofinansowany przez Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

Grupa docelowa: przedstawiciele samorządów lokalnych oraz kadra i pracownicy regionalnego systemu polityki społecznej realizująca zadania w 6 obszarach: rodzin, systemu pieczy zastępczej i adopcji, osób z ograniczoną sprawnością (w tym osób z niepełnosprawnością), osób starszych, migrantów, kadry pomocy i integracji społecznej, szczególnie w kontekście zdrowia psychicznego i przeciwdziałania przemocy domowej oraz osób z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego.

Cele: wzmocnienie koordynacji regionalnego systemu polityki społecznej (włączenia społecznego) w Wielkopolsce przez wsparcie pracowników systemu oraz JST w opracowaniu i realizacji lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Działania:

- programowanie i komunikowanie regionalnej polityki społecznej;
- wspieranie samorządów lokalnych w programowaniu i realizacji lokalnych polityk społecznych;

- wspieranie rozwoju kadry regionalnego systemu polityki społecznej, m.in. analiza potrzeb szkoleniowych, planowanie działań szkoleniowych, szkolenia specjalizacyjne dla pracowników socjalnych, szkolenia kadr organizujących usługi społeczne, w tym szkolenia dotyczące procesu integracji cudzoziemców;
- koordynacja Ekonomii Społecznej, w tym koordynacja prac Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Czas realizacji: 01.09.2023-31.12.2028

Wartość projektu: 35 113 100,00 zł

COMMUNITY SPONSORSHIP (PATRONAT SPOŁECZNY)

Patronat Społeczny (z ang. Community Sponsorship) to efektywny model integracyjny wsparcia osób z doświadczeniem migracji, w którym jednostki i grupy w sposób usystematyzowany aktywnie uczestniczą w międzykulturowym procesie integracji. Charakterystyczna dla tego sposobu wsparcia jest współpraca międzysektorowa, dzięki której osoby migranckie otrzymują wsparcie na kilku poziomach: materialnym, emocjonalnym, praktycznym oraz administracyjnym. Rolą Patronów (z ang. Sponsors) jest wspieranie osób z doświadczeniem migracji w budowaniu życia w Polsce poprzez udzielanie informacji i pomocy w dostępie do usług.

SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU

MIEJSCE PROGRAMU W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA ROZWOJEM WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Wielkopolski Program Wspierania Osób z Doświadczeniem Migracji na lata 2026-2030 wpisuje się z jednej strony w porządek merytoryczny dokumentów z obszaru polityki społecznej, z drugiej strony natomiast w porządek dokumentów odnoszących się do regionalnego systemu zarządzania rozwojem, którego ramy zdefiniowane są w „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku”. Jest to ogół wszystkich dokumentów o charakterze strategicznym i programowym, w których zdefiniowane są założenia rozwoju województwa wielkopolskiego w poszczególnych obszarach.

W ramach wewnętrznego systemu strategiczno-programowego Program jest dokumentem planowania średniookresowego uszczegóławiającym zapisy Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 w perspektywie 5-letniej. W Programie zawarte zostały propozycje przedsięwzięć strategicznych ROPS-u.

Harmonogram realizacji konkretnych działań, w tym przedsięwzięć strategicznych przedstawiony będzie każdorazowo w rocznych planach opracowywanych dla poszczególnych adresatów Strategii. W dokumentach tych zostaną uwzględnione wszystkie działania (procesy, projekty) planowane przez ROPS w danym roku wraz ze wskazaniem terminu realizacji, budżetu i wskaźników wykonania.

KOORDYNACJA WDRAŻANIA PROGRAMU

Za koordynację wdrażania Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu. Dla potrzeb realizacji przyjętych w grudniu 2020 r. założeń dotyczących wsparcia migrantek i migrantów w Wielkopolsce w strukturze ROPS-u nastąpiła zmiana organizacyjna mająca na celu dostosowanie organizacji pracy Ośrodka do wyzwań i zakresów zadań wynikających ze Strategii.

Od dnia 1 października 2021 r. w ramach struktury ROPS-u funkcjonował Dział Polityki Rodzinnej i Migracyjnej, z którego wyłoniła się odrębna komórka – **Dział Polityki Migracyjnej**, któremu podlega większość zakresu zadań związanych ze wspieraniem osób z doświadczeniem migracji, wsparciem społeczeństwa przyjmującego oraz wsparciem samorządów lokalnych w koordynacji i organizacji usług na rzecz migrantek i migrantów.

W realizację zadań związanych ze wsparciem osób z doświadczeniem migracji mogą być również włączone inne komórki Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu.

Wsparciem merytorycznym i opiniodawczym w tym obszarze jest wielostronna platforma zrzeszająca instytucje i organizacje działające na rzecz wsparcia osób z doświadczeniem migracji.

SYSTEM FINANSOWANIA PROGRAMU

Do głównych źródeł finansowania Programu należą środki publiczne będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego, w tym:

- środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- środki z funduszy europejskich, w tym szczególnie z programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2029 oraz z programu Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI) na lata 2021-2027, będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- środki z projektu Koordynacja polityki społecznej w Wielkopolsce, finansowanego ze środków unijnych w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego.

Uwzględnione kwoty mają charakter szacunkowy, a faktyczny poziom planu finansowego i wydatków będą uzależnione od wysokości faktycznie przekazanych środków.

Tabela 1. Plan finansowania Programu

Źródło finansowania	Prognozowana wysokość środków na lata 2026-2030	Działania możliwe do finansowania w ramach środków	Podmiot odpowiedzialny za programowanie i wydatkowanie środków
Środki z Europejskiego Funduszu Społecznego będące w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027	Rocznie ok: 3 000 000 zł Całkowita wartość projektu: 16 199 999,75 zł Łączna kwota dofinansowania UE: 11 339 999,82 zł	Priorytet I, II, III Koordynacja polityki społecznej: • wspieranie JST w organizacji i koordynacji usług; • wspieranie sieciowania, tworzenia platform i współpracy międzysektorowej; • opracowywanie nowych modeli, rozwiązań; • wspieranie kadr pracujących z osobami z doświadczeniem migracji; • prowadzenie Centrów Integracji Cudzoziemców.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – Dział Polityki Migracyjnej
Środki z Funduszy Europejskich na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo w ramach Funduszu Azylu, Migracji i	Rocznie ok: 7 000 000 zł Całkowita wartość projektu: 42 588 765,99 zł	• Priorytet I, II, III Koordynacja polityki społecznej; • wspieranie JST w organizacji i koordynacji usług; • wspieranie sieciowania, tworzenia platform	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – Dział Polityki Migracyjnej

Integracji (FAMI) na lata 2021-2027	Łączna kwota dofinansowania UE: 38 329 889,39 zł	i współpracy międzysektorowej; • opracowywanie nowych modeli, rozwiązań; • wspieranie kadr pracujących z osobami z doświadczeniem migracji; • kampanie społeczne; • prowadzenie Centrów Integracji Cudzoziemców; • otwarcie Centrum w Ostrowie Wielkopolskim.	
Środki z projektu Koordynacja polityki społecznej w Wielkopolsce, finansowanego ze środków unijnych w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027	Rocznie dla DPM ok.: 190 000,00 zł Całkowita wartość projektu dla ROPS w Poznaniu: 35 113 100,00 zł Łączna kwota dofinansowania UE: 28 975 330,12 zł	Priorytet II: • wspieranie sieciowania, tworzenia platform i współpracy międzysektorowej; • wspieranie kadr pracujących z osobami z doświadczeniem migracji.	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – Dział Polityki Migracyjnej
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na realizację zadań przez organizacje pozarządowe w ramach Otwartych Konkursów Ofert	Rocznie: ok. 100 000 zł Łącznie: ok. 500 000 zł	Priorytet I, II, III Usługi społeczne, aktywność społeczna i obywatelska, włączenie społeczne:	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – Dział Polityki Migracyjnej

		dofinansowanie zadań z zakresu wsparcia osób z doświadczeniem migracji w ramach otwartych konkursów ofert	
Środki własne Samorządu Województwa Wielkopolskiego na realizację wsparcia dla osób z doświadczeniem migracji	Rocznie: ok. 100 000 zł Łącznie: ok. 500 000 zł	Priorytet I, II, III	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu – Dział Polityki Migracyjnej

SYSTEM MONITOROWANIA PROGRAMU

Istotnym elementem zarządzania wdrażaniem Programu jest jego system monitorowania, pozwalający na określenie stopnia osiągnięcia planowanych rezultatów.

Monitoring Programu odbywać się będzie na dwóch poziomach: **operacyjnym** oraz **strategicznym**.

Na poziomie strategicznym – wartości wskaźników będą uzupełniane o informacje kontekstowe dotyczące sytuacji osób z doświadczeniem migracji w województwie wielkopolskim, pozyskiwane ze sprawozdań, raportów i badań w tym obszarze. Monitoring strategiczny realizowany będzie w cyklach 2-letnich przez Zespół ds. Badań i Analiz ROPS w Poznaniu.

Na poziomie operacyjnym – corocznie raportowane będą dane dotyczące wartości wskaźników mierzących efekty Programu. Monitoring będzie odbywał się na podstawie sprawozdań rocznych sporządzanych przez Dział Polityki Migracyjnej ROPS w Poznaniu. Do wskaźników wybrano z jednej strony wskaźniki pochodzące z programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 oraz Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na lata 2024-2029, w ramach których będzie mogło zostać sfinansowanych wiele działań realizowanych przez JST i NGO na poziomie lokalnym. Z drugiej strony wybrano wskaźniki odnoszące się bezpośrednio do działań ROPS w Poznaniu lub do tych obszarów, na który ROPS ma bezpośredni wpływ. Wskaźniki są prezentowane w układzie kierunków interwencji, a nie priorytetów Programu ze względu na specyfikę finansowania i realizacji działań, w której nie zawsze jest możliwość różnicowania ze względu na adresata (np. projekty w ramach Funduszy Europejskich dla Wielkopolski na lata 2021-2027 czy otwarte konkursy ofert).

Zestaw wskaźników przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. System monitorowania Programu – wskaźniki

Wskaźnik	Minimalna wartość wzrostu rocznego	Wartość docelowa wskaźnika w 2030 roku
Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania osób z doświadczeniem migracji w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 i Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na lata 2024-2029 ⁸³ .	550	3800
Liczba wspartych projektów organizacji pozarządowych ze środków będących w dyspozycji SWW.	2	15
Liczba inicjatyw w zakresie włączania społecznego.	brak	3
Liczba gmin, w których prowadzone są działania w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji we współpracy z ROPS.	6	50

⁸³ Wartość wskaźnika będzie spójna z wartościami wskaźników określonymi w programie Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027 oraz FAMI 2024-2029.

Liczba powiatów, w których prowadzone są działania na rzecz wsparcia osób z doświadczeniem migracji we współpracy z ROPS.	5	20
Liczba funkcjonujących w ramach regionalnej sieci Centrów Integracji Cudzoziemców.	brak	6
Liczba opracowanych modeli wsparcia osób z doświadczeniem migracji.	brak	1
Liczba utworzonych regionalnych ciał doradczo-konsultacyjnych: Wielkopolska Rada Migrantów i Migrantek.	brak	1
Liczba instytucji świadczących usługi na rzecz osób z doświadczeniem migracji, uczestniczących w szkoleniach/ wizytach studyjnych i innych formach podnoszących kompetencje międzykulturowe ⁸⁴ .	4	45
Liczba utworzonych sieci współpracy w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji.	brak	1
Liczba zorganizowanych spotkań koordynacyjnych i organizacyjnych na rzecz osób z doświadczeniem migracji.	3	30
Liczba arkuszy monitorujących wskaźniki liczbowe i raportów zawierających dane jakościowe.	2	12
Liczba materiałów informacyjnych przygotowanych w obszarze wsparcia osób z doświadczeniem migracji.	1	6
Liczba działań kierunkowych na rzecz podnoszenia świadomości w społeczeństwie przyjmującym na temat integracji międzykulturowej (np. kampanii społecznych).	brak	4
Liczba działań integracyjnych, w których udział wzięli obywatele Polski i UE.	20	60
Liczba podmiotów (m.in. instytucji, firm), którym zaproponowano wypracowane rozwiązania w zakresie wsparcia osób z doświadczeniem migracji.	brak	20

⁸⁴ Wartość wskaźnika będzie spójna z wartościami wskaźników określonymi w programie Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027, FAMI 2024-2029 - przy czym przy monitorowaniu uwzględnione zostaną również wskaźniki osiągnięte w ramach projektu „Koordynacja polityki społecznej w Wielkopolsce” 2021-2027.

ANEKS

OPIS KLUCZOWYCH INSTYTUCJI SYSTEMU WSPARCIA OSÓB Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej – Centrum Integracji Cudzoziemców	Centra Integracji Cudzoziemców (CIC) są kompleksową formą pomocy dla migrantów i migrantek przebywających w Wielkopolsce, zakładającą holistyczne wsparcie w ich środowisku lokalnym. Funkcjonowanie CIC polega na skupieniu w jednym miejscu różnorodnych usług społecznych: punktu informacyjnego, kursów języka polskiego, kursów adaptacyjnych i działań o charakterze integracyjnym.
Centrum Usług Społecznych	Centra usług społecznych – to nowe jednostki organizacyjne gmin i instytucje lokalnej polityki społecznej. Są to miejsca, w których są dostępne usługi społeczne z różnych systemów: pomocy społecznej, polityki rodzinnej, promocji i ochrony zdrowia, kultury, edukacji publicznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób z niepełnosprawnością. Centra usług społecznych: • zapewniają możliwość uzyskania różnych usług społecznych w jednym miejscu – bez potrzeby chodzenia do urzędu gminy, ośrodka pomocy społecznej czy innej jednostki; • zapewniają dopasowanie oferty usług społecznych do realnych potrzeb społeczności lokalnych i dostarczenie ich w sposób skoordynowany; • przyczyniają się do skutecznego i efektywnego dostarczania usług społecznych mieszkańcom gmin w takiej skali i formie, w jakiej tego potrzebują. Usługi społeczne oferowane przez centra usług społecznych są kierowane zarówno do ogółu mieszkańców gminy jak i do grup społecznych o szczególnych potrzebach, np. osób z niepełnosprawnością, osób starszych czy rodzin wielodzietnych.
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Do zadań MRPIPS należy wspieranie rodziny na każdym etapie, wspieranie rozwoju usług opiekuńczych oraz aktywności seniorów, zapewnienie równych szans dla osób z niepełnosprawnością oraz kwestie związane z prawem i rynkiem pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną miasta realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej. Celem podejmowanych działań jest umożliwienie mieszkańcom przezwycięzania trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Do zadań MOPR-u należy wsparcie specjalistyczne i usługi z zakresu poradnictwa specjalistycznego, opieki nad osobami starszymi, osobami z niepełnosprawnościami i osobami w kryzysie bezdomności.
Narodowy Fundusz Zdrowia	Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) to instytucja publiczna, która wykonuje zadania zlecone przez Ministerstwo Zdrowia. NFZ zajmuje się finansowaniem świadczeń zdrowotnych w systemie powszechnej opieki zdrowotnej.
Ośrodek Pomocy Społecznej	Jednostka organizacyjna pomocy społecznej w gminie, wykonująca zadania w zakresie pomocy społecznej oraz w obszarze wsparcia rodziny (własne oraz zlecone z zakresu administracji rządowej). Do jej zadań należy: • przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych i okresowych; • opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, emerytalne i rentowe; • praca socjalna; • organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania; • tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym zapewnienie dostępu do asystentury rodzinnej.
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie to jednostka organizacyjna na szczeblu powiatowym, która zajmuje się realizacją zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością, sytuacji kryzysowych i przeciwdziałania przemocy domowej. Centrum realizuje zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej: • opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych; • prowadzenie specjalistycznego poradnictwa; • przyznawanie pomocy pieniężnej; • pomoc w integracji; • pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą (indywidualne programy integracji, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne); • prowadzenie domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej.

	PCPR realizuje również zadania: • z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej; • organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej; • z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej; • z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością.
Państwowa Inspekcja Pracy	Zadaniem Państwowej Inspekcji Pracy jest skuteczne egzekwowanie przepisów prawa pracy, w tym bezpieczeństwa i higieny pracy, poprzez efektywne i ukierunkowane kontrole oraz działania prewencyjne, zmierzające do ograniczenia zagrożeń wypadkowych i poszanowania prawa pracy, a także prewencja, promocja i edukacja.
Powiatowy Urząd Pracy	Przedmiotem działalności Powiatowych Urzędów Pracy są ustawowo określone zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy, również osób, które nie są obywatelami Polski.
sąd – wydział rodzinny i dla nieletnich	Sąd rodzinny, zgodnie z ustawą o ustroju sądów powszechnych, jest właściwym sądem do rozpoznawania spraw z zakresu m.in. prawa rodzinnego, postępowania w sprawach nieletnich. • Postępowanie w sprawach rodzinnych – sąd rodzinny rozpoznaje sprawy z zakresu władzy rodzicielskiej, uznania ojcostwa, ustalania i normowania kontaktów z dzieckiem, opieki oraz kurateli. • Postępowanie w sprawach nieletnich uwzględniają sytuację, kiedy zastosowanie mają środki wychowawcze, poprawcze oraz katalog kar nakładanych w stosunku do osoby nieletniej, która popełniła wykroczenie lub przestępstwo. Sąd rodzinny może nałożyć na nieletniego m.in. upomnienie, zobowiązanie do określonego postępowania, nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna, kuratora, a także umieszczenie w zakładzie poprawczym.
Straż Graniczna	Straż Graniczna jest jednolitą, umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji. Do jej zadań należy m.in. ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu, organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego, zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji.
Urząd do Spraw Cudzoziemców	Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium,

	pobytu na nim i wyjazdu z niego, udzielania ochrony międzynarodowej w Polsce oraz udzielania pomocy socjalnej i opieki medycznej osobom ubiegającym się o taką ochronę, udzielania cudzoziemcom azylu oraz udzielania ochrony czasowej, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla innych organów.
Urząd Skarbowy – Krajowa Administracja Skarbowa	Krajowa Administracja Skarbowa (KAS) dba o realizację dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat i niepodatkowych należności budżetowych. Chroni interesy Skarbu Państwa i obszaru celnego Unii Europejskiej. Zapewnia obsługę i wsparcie podatników w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych i celnych.
Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu – Wydział Spraw Cudzoziemców	Do zakresu działania Wydziału Spraw Cudzoziemców należy w szczególności realizacja zadań Wojewody objętych działami administracji rządowej: • praca – w zakresie zatrudniania cudzoziemców; • sprawy wewnętrzne, w zakresie kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców.
Wojewódzki Urząd Pracy	Wojewódzki Urząd Pracy jest jednostką organizacyjną samorządu województwa, do której zadań należą: • polityka rynku pracy i rozwój zasobów ludzkich; • programy aktywizacji zawodowej; • podział środków Funduszu Pracy; • zadania finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego; • badania i analizy rynku pracy; • przeciwdziałanie skutkom planowanych zwolnień; • przepływ pracowników między państwami; • poradnictwo oraz informacje zawodowe; • szkolenia; • dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy; • tworzenie rejestrów i wydawanie certyfikatów.
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, zajmującą się gromadzeniem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne obywateli oraz dystrybucją świadczeń (np. emerytur, rent, zasiłków chorobowych lub macierzyńskich) w wysokości i na zasadach ustalonych w przepisach powszechnie obowiązujących.

SŁOWNICZEK

Cudzoziemiec	Zgodnie z art. 3 ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach „cudzoziemcem jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego.”
CUKR	Status osoby, która zmieniła status UKR w trybie określonym w art. 42 ust. 13, art. 42c lub art. 42d ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W karcie pobytu wydanej w przypadku, o którym mowa powyżej, umieszcza się adnotację „Poprzednio posiadacz ochrony czasowej”.
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) wspiera unijną politykę społeczną w dziedzinie zatrudnienia, edukacji i rozwoju umiejętności, a także reformy strukturalne w tych obszarach. Fundusz jest również jednym z fundamentów odbudowy społeczno-gospodarczej Unii po pandemii koronawirusa. Pandemia spowodowała odwrócenie tendencji wzrostowych w zakresie udziału w rynku pracy, naraziła systemy edukacyjne i zdrowotne na szereg wyzwań oraz zwiększyła nierówności. EFS+ będzie jednym z kluczowych instrumentów Unii, które pomogą krajom UE stawić czoła tym wyzwaniom. W ramach polityki spójności EFS+ kontynuuje swoją misję wspierania spójności gospodarczej, terytorialnej i społecznej w UE, zmniejszając dysproporcje między państwami członkowskimi i regionami.
FAMI	Fundusz Azylu, Migracji i Integracji to mechanizm finansowy Unii Europejskiej ustanowiony na okres 2021-2027 Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającym Fundusz Azylu, Migracji i Integracji. Celem Funduszu jest przyczynianie się do skutecznego zarządzania przepływami migracyjnymi i do wdrażania, wzmacniania i rozwijania wspólnej polityki azylowej i wspólnej polityki imigracyjnej zgodnie z odpowiednim unijnym dorobkiem prawnym i przy pełnym poszanowaniu zobowiązań międzynarodowych Unii i państw członkowskich wynikających z instrumentów międzynarodowych, których są stronami. Fundusz Azylu, Migracji i Integracji w Polsce wdrażany jest poprzez Program FAMI zatwierdzony przez Komisję Europejską 12 grudnia 2022 r. Za wykorzystanie FAMI w Polsce odpowiada Departament Funduszy Europejskich Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, który pełni rolę Instytucji Zarządzającej.
Integracja	Międzynarodowa Organizacja ds. Imigracji (IOM) posługuje się definicją, według której integracja to „dynamiczny, dwukierunkowy, wielowymiarowy proces, dostosowany do kontekstu społecznego, w którym migranci i społeczeństwo kraju pobytu podejmują działania

	w celu osiągnięcia spójności społecznej. Wynikiem tego procesu jest rosnąca akceptacja obecności migrantów”.
Karta pobytu	Karta pobytu potwierdza posiadanie przez cudzoziemca (obywatela państwa trzeciego) tytułu pobytowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w postaci: • zezwolenia na pobyt czasowy (dokument wydaje się z terminem ważności równym terminowi ważności udzielonego zezwolenia na pobyt czasowy); • zezwolenia na pobyt stały (dokument wydaje się z terminem ważności 10 lat); • zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE (dokument wydaje się z terminem ważności 5 lat); • zgody na pobyt ze względów humanitarnych (dokument wydaje się z terminem ważności 2 lat). Uprawnia ona, wraz z ważnym dokumentem podróży, do wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskania wizy. Dodatkowo karta pobytu uprawnia jej posiadacza do podróżowania w granicach obszaru Schengen w ramach pobytu krótkoterminowego.
Karta Polaka	Karta Polaka jest dokumentem potwierdzającym przynależność do Narodu Polskiego. Nie oznacza ona posiadania obywatelstwa polskiego ani nie jest dokumentem uprawniającym do przekraczania granicy lub osiedlania się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie, która ją posiada przysługują uprawnienia wynikające z Ustawy o Karcie Polaka z 7 września 2007 r. Osoba ubiegająca się o Kartę Polaka musi potwierdzić swój związek z polskością przez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego, który uważa za język ojczysty, oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów.
Migrant	Na poziomie międzynarodowym nie ma jednolitej definicji prawnej pojęcia „migrant”. Niektórzy decydenci, organizacje międzynarodowe i środki masowego przekazu rozumieją i używają słowa „migrant” jako ogólnego pojęcia obejmującego zarówno migrantów, jak i uchodźców. Na przykład globalne dane statystyczne dotyczące międzynarodowej migracji zazwyczaj korzystają z definicji „międzynarodowej migracji”, która obejmuje także osoby ubiegające się o nadanie statusu uchodźcy i uchodźców.
NUE	Status NUE – obywatel Ukrainy traci uprawnienia pobytowe w przypadku opuszczenia terytorium Polski na okres powyżej 30 dni lub na skutek: • złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium RP, bądź zadeklarowania zamiaru złożenia takiego wniosku;

	• objęcia ochroną czasową przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej (w sytuacji kiedy Polska była pierwszym krajem udzielającym tymczasowej ochrony, a cudzoziemiec opuścił terytorium Polski, w celu korzystania z ochrony w innym Państwie Członkowskim UE); • posiadania zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy, statusu uchodźcy, ochrony uzupełniającej, zgody na pobyt tolerowany bądź zgody na pobyt ze względów humanitarnych.
Ochrona międzynarodowa	Według Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcowi udziela się ochrony międzynarodowej (w formie statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej), jeśli w jego kraju pochodzenia grozi mu prześladowanie lub rzeczywiste ryzyko utraty życia czy zdrowia. Wobec danej osoby nie mogą przy tym występować okoliczności wskazujące, że może np. stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa.
Państwa trzecie	Zgodnie z definicją „państwa trzecie” są to państwa nienależące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), który to zrzesza kraje Unii Europejskiej oraz Islandię, Norwegię i Liechtenstein.
Ruch bezwizowy	Możliwość podróżowania w ruchu bezwizowym do Rzeczypospolitej Polskiej oznacza możliwość uzyskania wjazdu bez uprzedniego starania się o wizę wydawaną przez Rzeczpospolitą Polską lub inne państwo obszaru Schengen. Państwa trzecie, których obywatele są zwolnieni z wymogu posiadania wizy, są wymienione w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1806 z dnia 14 listopada 2018 r.
Specustawa	Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.
Status UKR	Status osoby, której nadano numer PESEL na podstawie art. 4 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.
Uchodźca	Według Konwencji Genewskiej uchodźcą jest osoba, która „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.

Wsparcie Wielkopolskich Migrantów	Projekt finansowany z Funduszy Europejskich dla Wielkopolski, którego celem jest wsparcie obywateli państw trzecich, w tym migrantów z województwa wielkopolskiego. Celem projektu jest wzrost kompetencji społeczno-gospodarczych migrantów oraz utrwalenie modelu wsparcia osób z doświadczeniem migracji poprzez zapewnienie funkcjonowania 5 Centrów Integracji Cudzoziemców w Poznaniu, Koninie, Kaliszu, Lesznie i Pile.
Zbiorowe zakwaterowanie	Zgodnie z Art. 12. 1. Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa „Wojewoda może zapewnić pomoc obywatelom Ukrainy, o których mowa w art. 1 ust. 1, polegającą na: 1) zakwaterowaniu; 2) zapewnieniu całodziennego wyżywienia zbiorowego; 3) zapewnieniu transportu do miejsc zakwaterowania [...]”.

ŹRÓDŁA OPISÓW I DEFINICJI

- Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r.: <https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna/miedzynarodowe-akty-prawne>.
- Opracowania pochodzące ze stron internetowych instytucji:
 - Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu: <https://mopr.poznan.pl/>;
 - Ministerstwa Finansów: <https://www.gov.pl/web/finanse>;
 - Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej: <https://www.gov.pl/web/rodzina>;
 - Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji: <https://www.gov.pl/web/mswia>;
 - Narodowego Funduszu Zdrowia: <https://www.nfz.gov.pl/>;
 - Państwowej Inspekcji Pracy: <https://www.pip.gov.pl/>;
 - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu: <https://rops.poznan.pl/>;
 - Straży Granicznej: <https://www.strazgraniczna.pl/>;
 - Urzędu do Spraw Cudzoziemców: <https://www.gov.pl/web/udsc>;
 - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych: <https://www.zus.pl/>.
- Portal Europejski Fundusz Społeczny Plus: <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu>.
- Portal Powroty.gov.pl: <https://powroty.gov.pl>.
- Portal UNHCR The UN Refugee Agency: <https://www.unhcr.org>.
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2003 nr 128 poz. 1176).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. 2004 nr 210 poz. 2135).
- Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 1990 nr 78 poz. 462).
- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. 2013 poz. 1650).